

ИВАН ОВЧАРОВ

СЛОВО ЗА СЛОВОТО

От няколко екзистенциални неща, които превръщат група хора в народ, едно от най-важните е езикът. И то, когато езикът започне да се възприема не просто като средство за ежедневна комуникация, а като слово, изразяващо както радостите и скърбите от общата историческа съдба, така и общите надежди за бъдещето. Затова езикът най-истински се реализира в словото. Словото, което обединява стремежите на всички българи да бъдат част от един народ. Словото, което назовава всички същности около нас и така ги пренася през времето. Или, както се твърди в една поговорка: „Казалият слово ще умре, но словото ще остане“. Словото е продължението на човешкия

живот, неговото безсмъртие. Не случайно най-поетичното от четирите Евангелия, това на Йоан, започва със знаменателните думи за началото на всички начала: „В начало беше Словото, и Словото беше у Бога, и Бог беше Словото.“ Словото е може би най-големият дар от Бога, защото чрез него назоваваме всички неговии творения, владеем ги, осмисляме ги и така опознаваме самите себе си. Чрез словото достигаем до всички същности неща, върху които стъпва животът, и така го усъвършенстваме, откривайки другите названия за съществуващото и случващото се около нас. Затова словото е другото ни продължение, чрез което можем да се докосваме до вечността.

За нас, българите, словото винаги е заемало почетното място на мерило за човека. И сме единственият народ, който има празник на словото – 24 май. Често пъти само то е оставало да ни крепи в живота и от него сме тръгвали отново в своя исторически развой. Затова всяка година този ден се превръща и в празник на надеждата, че ни има и ще продължи да ни има. Дори само по себе си българското слово е надежда и залог за вписването ни в бъдещето.

ЧЕСТИТ ПРАЗНИК! И ДА ПРЕБЪДЕ ПРЕЗ ВЕКОВЕТЕ ЖИВЕЦЪТ НА БЪЛГАРСКОТО СЛОВО!

ПАНАЙОТ ИВАНОВ

ПРИЧИНИ ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА НОВАТА БЪЛГАРСКА АЗБУКА – КИРИЛИЦАТА

При наличието вече на първата славянска азбука – „Глаголицата“, създадена от св. Константин Философ-Кирил и на прабългарската руническа „азбука“, с която са написани стотиците рунически надписи, открити из всички земи, влизали през IX и X век в границите на обширната ни държава, какво е станало причина да бъде създадена и нова – трета – вече определено българска азбука – КИРИЛИЦАТА.

Според мен, отговор на този въпрос трябва да търсим в новата историческа обстановка след Осмия вселенски събор, станал в Константинопол през 870 г., на който се решава България да има своя независима църква начело с български ръководител. Не много след това събитие в България пристигат няколко от учениците на Кирил и Методий, които княз Борис I включва в работата по устройване на църковната система и снабдяването ѝ с богослужебна книжнина от най-различно в тематично отношение естество и то бързо и неотложно, за да не се забавя изхвърлянето на гръцката и гръцкия език от тази област, както и окончателно да се утвърди в съзнанието на народа християнската вяра и феодалната идеология.

В онези дни, извън гръцката, сме разполагали с две азбуки – прабългарската руническа и така наречената „Платолица“. Но и двете, изглежда, не са били в състоя-

ние да отговорят своевременно на нарастналите потребности от канонична и богослужебна книжнина, която се е ползвала по време на всекидневните църковни служби. Първата е била създадена съобразно с изискванията на закона за така наречената „звукова хармония“ в прабългарския език и с руните (буквите) в нея при писане се отбелязвали сричките в думите – тя е била сричкозвукова – и по тази причина не е била пригодна за записване на славянския език, в който законът за звуковата хармония не е бил в сила. За неговото отразяване на книга е била необходима друга азбука – звукова, с която при писане да се отбелязва с буква всеки звук в славянската дума. Такава азбука е била „Глаголицата“. Но и тя имала един голям недостатък – била е рисувана азбука и с нея писането на книги ставало бавно, а моментът изисквал азбучна система, с която да се пише бързо, за да може без бавене да се снабдят всички църкви из обширната ни държава с книги за неотложните им всекидневни обреди и чествания.

Решението на въпроса било в създаването на нова азбука. И тя наистина била създадена. Нарекли я „Кирилица“, в чест на свети Кирил. Нейното създаване се приписва на св. Климент Охрид-

На стр. 9

Красимира Игнатова,
„Божествена музика“

АНТОЛОГИЯ „МАНУСКРИПТ-КИЛ“

АЛЕКСАНДЪР
МИХАЙЛОВ

Александър Михайлов

Снегът на спомена

СНЕГЪТ НА СПОМЕНА

Снегът на спомена вали...
С дъха си стоплям твоите длани –
далеч от погледите зли.
И Бог закриля любовта ни.
Очите ти излъчват смях,
красят на утрото покоя.
Кажеш? Нали не те е страх
да тръгнеш с мен? Да бъдеш моя?
Под снежната виделина
замира шепотът ни кратък.
Свенлива си като луна
и като грешница в зачатък.
Безбрежна белота блести
в желанията ни предишни.
Белеят нашите мечти –
крилати, двадесетгодишни.
Дали щастливи сме? Дали
ще свъщи бялата ни зима?
Снегът на спомена вали
в мелодия неотразима...

Снегът на спомена вали...
С дъха си стоплям твоите длани –
далеч от погледите зли
и Бог закриля любовта ни.
Очите ти излъчват смях,
красят на утрото покоя.
Кажеш? Нали не те е страх
да тръгнеш с мен? Да бъдеш моя?
Под снежната виделина
замира шепотът ни кратък.
Свенлива си като луна
и като грешница в зачатък.
Безбрежна белота блести
в желанията ни предишни.
Белеят нашите мечти –
крилати, двадесетгодишни.
Дали щастливи сме? Дали
ще свъщи бялата ни зима?
Снегът на спомена вали
в мелодия неотразима...

В БРОЯ:

РУСКА ДАСКАЛОВА
„ТИ КОРЕНА ПАЗИ“

На стр. 2

ОСЕМДЕСЕТ ГОДИНИ
ОТ РОЖДЕНИЕТО НА
БОГОМИЛ ТОДОРОВ

На стр. 3

ПАНКО АНЧЕВ
СВЕТЪТ НА АНДРЕЙ
ГЕРМАНОВ

На стр. 4

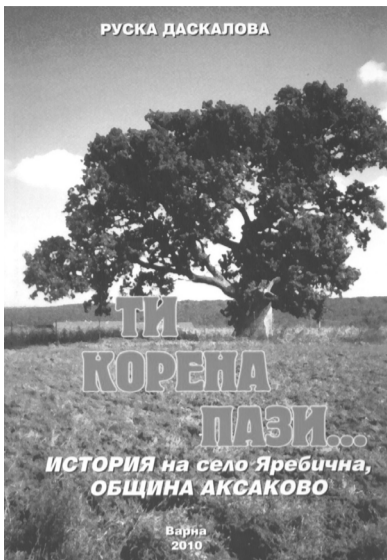
КРАСИМИР МАШЕВ
ВЪЗСПОМЕНАНИЕ ЗА
БОРИС САКЪЗОВ

На стр. 10

ДОЦ. ЛЮДМИЛА СТОЯНОВА
„ВАРНА 2008“ ПРЕД ЕКРАНА
НА БЪДЕЩЕТО

На стр. 11

ПОЕЗИЯ ОТ: ВАЛЕРИ
СТАНКОВ, ИЛИЯН
ТРОЯНСКИ, ЧОНИ ЧОНЕВ,
КРЕМЕНА СТОЕВА, МАТЕЙНА
НУЛИС, ИВАЙЛО А. ПЕТРОВ,
ДИМИТРИНА ЯКИМОВА
РАЗКАЗИ ОТ: ПАВЛИНА
ЦИГАНЧЕВА, ПЕТЪР ДОКОВ

СТАНКА ДИМИТРОВА

„ТИ КОРЕНА ПАЗИ...” – ДОКОСВАНЕ ДО ДУШАТА И ПОСЛАНИЕ ЗА СЪХРАНЕНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ДУХ

информатори и цитира част от разказите им. Особено ценни за изложението са свидетелствата на живи участници в събитията от края на XIX в. и началото на XX в., записвани от авторката още през 60-те години на миналия век. Даскалова публикува документи, снимки, народни песни, легенди, предания, приказки, благословии и даже съновник от селото. Увлекателните са спомените на акушерката баба Вида, на дядо Стоян Кушкото, на Руска Г. Минева, Тодор Жеков, Софка Палова, Георги Стоянов и много други.

Книгата започва с кратка географска характеристика на селището, с описание на растителния, животинския свят, местностите и преданията за тях. Следва кратък преглед на името и най-старите поселения в района на Яребична. Веднага читателят разбира колко много авторката е привързана към родното си място – тя публикува стихотворението на Купен Палов за вековния дъб – един истински природен паметник. Тази любов към родното гнездо се чувства в цялото изложение и това го прави твърде увлекателно. Тъй като данните за ранния османски период не са обилни, Даскалова се спира накратко на най-важните моменти от българската история от това време и публикува откъси от проучванията на Б. Цветкова, Шкорпил и М. Дринов – за Битката от 1444 г. и за историята на българите и славяните.

В следващите части на книгата се описва подробно миналото на селището през XIX век – пътят на българите от Тракия до Кючук Франга. Авторката подробно проследява демографските промени – последица от руско-турската война от 1828-1829 г. и правилно очертава пътя на първата група заселници от с. Главан, Харманлийско до Южна Бесарабия, Влашко и Молдова и оттам – обратно в българските земи. Тя подчертава, че първите заселници от Главан идват в селото през 1860 г. Публикувани са и имената на българи според турски регистър от 1874 г. Огразени са и последиците от Берлинския договор от юли 1878 г. – тогава се заселва друга компактна група българи от с. Едига, Лозенградско. Посочени са имената на цели семейства и родо-

ве, дошли в Кючук Франга. Третата вълна от заселници идва в тези земи от с. Малка Едига след Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г.

Историята на Малка Франга след Освобождението е типична за едно неоглямо село с развити земеделие и скотовъдство. Негови жители участват във войните от този период – Сръбско-българската, Балканските и Първата световна война. Авторката е издирила и посочва точно имената на тези храбри мъже – някои от тях наградени, а 11 завинаги останали на бойните полета.

Значително място в книгата си Руска Даскалова отделя на материалната и духовната култура на старите франгенци. И тук считам, че авторката има немалък принос за пълноценното разкриване на особеностите в бита и духовното наследство на жителите на с. Яребична. В този раздел авторката подробно разглежда поминъка на франгенци, като се спира на всяка селскостопанска дейност, освен това описва обектите, архитектурата на дома, езиковите особености и прави характеристика на старото франгенско семейство. То наистина е било за пример, защото е най-здравата нравствена опора на тракийците, заселили се по тези земи. Ето и един цитат от книгата: Старият франгенски селянин е добър стопанин. Един ден той не се „запирал” в къщи. Свърши ли жетвата, ще отиде на лозе. Оправи ли лозето, ще вади чукани в гората. Остане ли по-свободен – „кирия” ще направи, из двора ще шета, но работа трябва да има.” Духовната култура, към която авторката причислява календарните празници, важните в живота на човека събития (раждане, женитба, смърт), обредите, народните песни, поговорки и гатанки, характерни за селото, са подробно разкрити. В приложенията са публикувани народни песни, легенди, клетви и благословения и дори съновник. Всичко е описано с нескрита симпатия, преклонение и носталгия по безвъзвратно отминалите години, когато в делниците хората са общували по-искрено, празниците са били по-истински, жизнерадостни и са обогатявали духовния живот на франгенци.

Руска Даскалова се спира и на развитието на учебното дело в селото, като проследява подробно дейността на видните преподаватели Атанас Бургуджиев, Васила Стефанова, Димитър Кръстев, Искра Кючукова, Недялка и Кунчо Драшкови и др. Даскалова не пропуска да отбележи, че „гордостта” на Яребична са първите гимназисти, учили във Варненската Мъжка и Девическа гимназия, повечето от тях са продължили образованието си в различни висши училища и се осъществили като добри специалисти в своята област – Андрей Янакиев (завършил Морското машинно училище, създател на картения пистолет), Жеко Коев, Алекси Алексиев, Купен Палов (учител и краевед), Жельо Минев, Георги Николов, както и Величка Радева, Тодорка Минева, Сафка Палова, Янка Тодорова.

Подробно е описана и читалищната дейност. То наистина в началото (1908-1909 г.) е „училище за възрастни”, както го определя авторката, но през 1925 г. учителят Димитър Кръстев полага основите на една просветна организация с разностранна дейност и скоро наистина се превръща в средище на духовния живот на франгенци. С голяма симпатия авторката описва и франгенските музиканти – самоуки свирачи, огласящи всяко събитие в селото.

Животът в Малка Франга след Първата световна война е белязан от началото на земеделското движение, в което се включват жители на селото, както и от създаването през 1919 г. на организация на БРСДП (т.с.). През този период в селото са създадени Земеделско-стопанска задруга (1935 г.), както и кредитна кооперация „Съгласие” (1924 г.). Постепенно в селото започва да нахлува и градският живот – много младежи се учат в близкия град Варна, прокарва се водопровод от Батова за Варна, нахлуват градски нрави и бит.

Втората световна война е преломна за целия свят, България и, разбира се, за селото. В нея участват 11 души от Яребична, а един – Иван Янакиев – загива в боя за връх „Чука”.

Руска Даскалова подробно описва промените в селото след 1944 г. – назначаването на кметове, организирането на политическия и обществен

живот, създаването на ТКЗС през 1946 г. Даскалова се е запознала с документите, съхранявани в Държавния архив – Варна, които подробно илюстрират събитията от първите години на колективизацията. Тази наглед „суха материя” е твърде любопитно представена в книгата, защото авторката е свидетел на тези събития и описва и своите преживявания в тези преломни години. Най-новата история на Яребична е разкрита обективно и безпристрастно – благоустройването на селото, електрификацията, административното управление, миграцията към големия град. Похвално е намерението на Даскалова да отдели място и на църковната дейност, често пренебрегвана от някои автори. Видно е, че веднага след Освобождението селото се сдобива с църква, има съвестни свещенослужители, за които авторката пише с голямо уважение, а днес – от 2007 г. и нов храм „Възнесение Господне”.

Днес Яребична е добро място за живеене и за успешен бизнес, затова децата и внуците на старите франгенци се връщат към корените си.

Книгата на Руска Даскалова има много качества – освен, че е написана увлекателно, с живо слово, в нея авторката цитира много документи, предания, народни песни, спомена на стари жители и прочее свидетелства на народната памет. Добре оформена полиграфически, богато илюстрирана с факсимилета и фотографии, тя дава добра представа на читателя за миналото и настоящето на Малка Франга – Яребична. С огромно вълнение авторката споделя в края на книгата си: „Неоспорима истина е, че човек променя своя вътрешен свят. Но дълбоко в себе си, дълбоко в своето съзнание, той пази непроменен образа на родното място. Където и да се намираме никога не прекъсва онай тайнствена и неуловима нишка, която ни свързва с този образ. Навярно тя върви по пътищата на кръвта и носи повика на дедите ни: Пази жив тракийския корен, присаден тук, недалече от морето!” Така може да пише само човек, дълбоко свързан с родното си място, здраво хванал се за корените си. Ето, това е рецептата за опазване на българския дух!

ЛИРИЧНИЯТ ПЕТЪК ВЪВ ВАРНА ДОЙДЕ С РАДОСТНИ НОВИНИ

Кирил Георгиев и Петър Стойков от Сдружението на писателите във Варна са приети за членове на Съюза на българските писатели; излязоха от печат две нови книги на варненски автори; Атанас Липчев бе отличен с награда „Варна” за 2010 г.

На 23 април в залата на Сдружението на писателите на „Крале Марко” 11 във Варна се състоя поредният лиричен петък. Този път той бе посветен на Деня на Земята, както и на Международния ден на книгата. Свои творби прочетоха Дима Димитрова, Станка Бонева, Димитрина Якимова, Руска Даскалова, Иван Кьосев, Иван Ставрев, Иван Овчаров, Турхан Расиев, Михо Стойчев, Симеон Илиев, Кирил Георгиев, Петър Стойков, Ванилин Гавраилов и Валери Станков. Свои стихотворения прочетоха и две кандидат-членки на сдружението – Таня Карагъзова и Ценка Илиева, които вече са депозирали свои книги и молби за членство.

През този месец има немалко радостни вести от сдружението. За членове и на Съюза на българските писатели бяха приети Кирил Георгиев и Петър Стойков от варненското сдружение. В деня на лиричния петък поетът Валери Станков взе в ръце

най-новата си книга – „Слалом между мъльни”, която бе представена в залата на сдружението на 30 април. Това е 27-та книга на поета. Тя бе представена от литературния критик Ангел Дюлгеров.

Неотдавна излезе от печат и 22-та книга на поетесата Дима Димитрова – „Я, жената”, която авторката ще включи за представяне вероятно в програмата на Сдружението през май.

На 13 май, в рамките на Майския салон на изкуствата, в Артзалата на Радио Варна бе представен последният роман на покойния писател Атанас Липчев – „Другият бряг на реката”. Доскорошният председател на Сдружението на писателите във Варна остави след себе си безценно богатство в съвременната ни литературна съкровищница. Посмъртно Атанас Липчев е отличен с награда „Варна” в областта на литературата за поредната му романи през 2009 година.

ПОДОБАВАЩО ОТБЕЛЯЗВАНЕ НА 80-ГОДИШНИНАТА ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПОЕТА БОГОМИЛ ТОДОРОВ

„Да отдадат заслужена почит към Боги в Сдружението на писате-

лите във Варна се събраха колеги и приятели на покойния поет

В Сдружението на писателите във Варна се състоя първата от предвидените литературни вечери в творческия план на сдружението за месец май. Вечерта бе посветена на 80-годишнината от рождението на поета Богомил Тодоров, който преди близо 28 години написва последното си стихотворение – „Достойните достойно си отиват”, след което изпива „сократовата чаша”. Дима Димитрова прочете написаното от д-р Марко Илиев, припомняйки им кой е Богомил Тодоров и какво литературно наследство е оставил след смъртта си. Над 30-годишно приятелство свързва Васко Василев и съпругата му Ева с поета Богомил Тодоров още от годините, когато Богомил и Васко са работили във варненския завод „Метал”. Васко Василев изпълни две песни, които е написал по стихотворения на Богомил, а съпругата му Ева прочете свои любими творби от поета. Стихотворения от книгите му „Изповед”, „Мъжки пътища” и „Вест за утре” прочете Иван Овчаров. Присъстващи разказаха спомените, свързани с живота и творчеството на Богомил Тодоров, Ванилин Гавраилов прочете свое стихотворение в памет на поета.

В залата на Сдружението присъстващите разгледаха и изложбата живопис, на художничката Валя Иванова от Варна, която, заедно със съпруга си – композитора Димитър Петров, се занимава и с музика. Двамата имат 17-годишен съвместен музикален творчески път, плод на който са издадените 8 музикални албума – детска, народна музика, естрадна и други. Ценното е, че някои от тези албуми са и авторски. Художничката Валя Иванова е подредила в залата свои творби (масло) с флорални мотиви, фигурални композиции, като на места демонстрира комбинирана техника на рисуване – с четка и с пръсти. Сред картините има и икони. Изложбата ще гостува в залата на сдружението около два месеца.

ИЗ КУЛТУРНАТА ПРОГРАМА НА СДРУЖЕНИЕТО НА ПИСАТЕЛИТЕ-ВАРНА ЗА МЕСЕЦ МАЙ

След последната литературна прова за миналия месец, когато в петъчната вечер на 30-и април литературният критик Ангел Дюлгеров представи най-новата поетична книга на Валери Станков „Слалом сред мъльни” в Сдружението на писателите във Варна следва още по-

натоварена творческа програма на сдружението за месеца.

На 10 май Симеон Илиев представи поетичната книга на Кремена Стоева „Неизказано” (2009).

На 11 май в Народно читалище „Св.Св.Кирил и Методий” в с.Тополи гостуваха група писатели от Сдружението.

На 15-и май вечерта в читалището в с.Яребична, община Аксаково, ще бъде представена краеведческата книга на Руска Даскалова „Ти корена пази...”

На 20 май в читалището в с. Константиново ще се състои литературна среща с участието на писатели от варненското Сдружение по повод 24 май – Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост.

В петъчния ден на 21 май в залата на сдружението ще се състои предпразничният лиричен петък. В навечерието на най-българския празник свои стихове ще четат всички присъстващи поети, членове на сдружението.

На 31 май, отново в сдружението, ще бъдат представени две книги на поетесата Дима Димитрова – „Душевно хакири”(2009) и „Тя, жената”(2010), с участието на литературния критик Ангел Дюлгеров и актрисата Мария Гинкова.

Д-р МАРКО ИЛИЕВ

МОЛЯКЪТ СЪЩО Е ЗВЕЗДА...

или медиум в синьо

Цял живот поетът Богомил Тодоров се мъчил да улови морето в мрежа и ако не за своя, то поне за наша утеха успя да улови една златна рибка, която може да удовлетвори и най-съкровените наши желания.

Когато Богомил казваше: „Не мога да живея без морето“, аз, човекът, дошъл от сушата, възприемах отначало думите му като поза, но постепенно започнах да се убеждавам, че във вените му тече синя, морска кръв, под напора на силен генетичен тласък. Син на рибар, роден на брега на морето, той е поел още с първата глътка въздух и мириса на водорасли, приспивал го е плясъкът на морските вълни, усещал е привкус на риба в майчиното мляко. Само така можем да си обясним неговото езическо боготворене на морето. За него то беше „религия източно-светла“, стремеж за сливане, витален порив. На стотици километри в сушата той е изпитвал магнетизма на морето („Студени родопски пейзажи“) и се е чувствал „езически жрец“. И сред планината душата на поета е потопена в море, докосва го бризът, пълни гърдите му мирис на сол и водорасли.

*Морето! Съзирам го златно,
тела се докосват със звън...*

*А всъщност родопският вятър
припява протяжно навън...*

Поетът е казал хиляди пъти сбогом на своето море („Прощаване“), без да се разделя с него поне мислено, до последния си дъх. Обезверен и отчужден, единственото свидно нещо за Богомил Тодоров, с което се раздели принудително, прощально-скръбно, бе морето. Последната вечер, преди да напише двете предсмъртни стихотворения - „Достойните достойно се прощават“ и „Съдбовното - викаш съд-

ОСЕМДЕСЕТ ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА БОГОМИЛ ТОДОРОВ

бата“, - поетът е бил на рибарското мостче във Варна. Както сам изповядва, „животът е такава необятна самота“, че тръпнещ и треперещ от човешки хлад, той търси топъл полъх край зимното море („Ще открадна зимното море“).

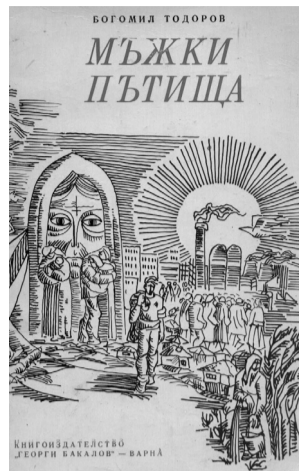
Като поет и художник авторът също се стреми да даде от своята топлина на морето и повечето от стиховете му са наситени с пастелни тонове и пластика.

*... Спре ли утре някой,
дано отвъд вълните сам усети
как погледът му блесва в гълбината
като халка венчална, как го тегли
самата плът безплътна на водата -
все по-надолу, гдето спят самотни
и векове, и кораби, и кости...*

(„Прощаване“)

С ръка на художник са изваяни и творби като „Амфори“, „Река“, „Моряци“, „Пясъчна Афродита“, „Две стихии“, „Родният вятър“ и други. Не само в стихотворения като „Моряци“ или „Две стихии“, но и в „По полския път“ поетът успява да внуши „какво обемно чувство е морето“. Направил опит да избяга, да се откъсне от брега, той скоро разбира, че е илюзиен зримият пейзаж, че „през мрежата от клони и листа“ струи навред край него пак морето. Същото чувство владее лиричния герой и в „Студени родопски пейзажи“, „Точно тъй: тъгата щом почука“, „Едно голямо синьо лято“. Наред с емоционалната вълна, която ни залива, добиваме и силна зрителна представа за красотата, която нахлува в овлажнените очи, дори „всекиму в съня“ („В съня ми ти си златна люспа“).

В стиховете за морето Богомил Тодоров е не само страничен съзерцател и не го вълнуват само лични възприятия. В много от творбите му е силен и обще-

ственият резонанс - вълнуват го животът и съдбата на моряците - „Сънят на моряците“, „Моряци“, „Рибарска лавка“, „Песен на моряка“, „Родният вятър“ (посветено на капитан Георги Георгиев), „Вечер край

брега“. Сред най-хубавите стихове не само в творчеството на Богомил Тодоров, но и в българската маринистика изобщо бих посочил „Сънят на моряците“, „Моряци“, „Родният вятър“, „Две стихии“, „В квартирата на баща ми“, „Амфори“ и други. Трудно ми е да намеря други стихотворения, в които да са казани толкова топли, силни и верни думи за моряка:

*Полярната звезда е горе...
Морякът също е звезда -
за миг изгрей над близки хора
и блесне в бездни от вода...*

(„Песен на моряка“)

Или

*От спомени обзети,
в затишието между две вълни,
със сетива и пръсти на поети
те ваят крехки, парещи жени.*

(„Сънят на моряците“)

Всичко свързано с морето, до което се докоснеш Богомил Тодоров, се превръща в изкуство. Морето - единствената негова религия! Цял живот поетът е виж-

дал смисъл само в изкуството, но идва ден, когато прави печална констатация, задава тревожни въпроси: „Без обич има ли изкуство? Без вяра вдига ли се храм?“ Наред с угасналата вяра се стопиха и оскъдните му средства за съществуване. Безработен, болен от няколко години, изправен пред гладна смърт, поетът сложи край на живота си на 28 септември 1982 година, без протегната ръка от никого, отникъде. Нелепо прозвучаха и моите прощални думи в деня на погребението:

„БОГИ,

приятелю наш, ние, които нямаме право да се наречем твои приятели, всички ние, които сме дошли на това скромно поклонение, сме виновни за твоята смърт, Боги.

Когато ти подаваше сигналите ЕС-О-ЕС, ние мислехме само за своите стомашни проблеми и не повярвахме, че твоят стомах е прогнил и плесенясал от празнота.

Ти, Боги, си отиде като корабкрушенец далеч от обетована земя, безнадеждно подавайки сигналите ЕС-О-ЕС. Сбогом, Боги.

Варненската общественост направи един малък жест - паметна плоча във връзка с 60-годишнината от рождението на Богомил Тодоров, поставена на сградата, където последно живя поетът, намираща се на бул. „Княз Борис I“ до бившия ресторант „Севастопол“. Но като закъснял отклик би могло да се направи още нещо. Да се помисли за едно пълно издание събрани съчинения, в което да влязат както издадените приживе книги, така и непубликувани ръкописи, детските му поеми, писма, фотографии. Заради любовта му към морето, би могло да се кръсти кораб на негово име или красива съвременна яхта, или някой от яхтклубовете да се именува „Богомил Тодоров“. Да покажем, че имаме културна памет!

БОГОМИЛ ТОДОРОВ живя и работи в гр. Варна. Житейският му път се заключава между годините 1930 - 1982. Роден поет с мащабен талант, той остави след себе си стихосбирките „Мъжки пътища“,

„Вест за утре“ и посмъртно издадените избрани стихотворения „Изповед“.

ПЕСЕН НА МОЛЯКА

Полярната звезда е горе...
Морякът също е звезда -
за миг изгрей над близки хора
и блесне в бездни от вода...

Помни ме, чуваш ли, помни ме
и в труден час, и в трудни дни!
Аз кръстих тук на твоето име
небе и бури, и вълни.

На теб раздялата ни кръстих
и верността си кръстих пак,
че пътищата по са къси,
очакват ли те дом и бряг!

Шумят вълни неумолими,
тече край мене път суров.
Помни ме, чуваш ли, помни ме
като звезда, като любов!

СМЪРТТА НА ЧАЙКАТА

Тя лежи на пътя - тъжно-бяла
топка слънце, ведрина и сняг,
морска волност, просто неуспяла
да си вземе сбогом с тебе, бряг;
с лодките,
с рибарите по кея
и с морето -
с поглед синеок...

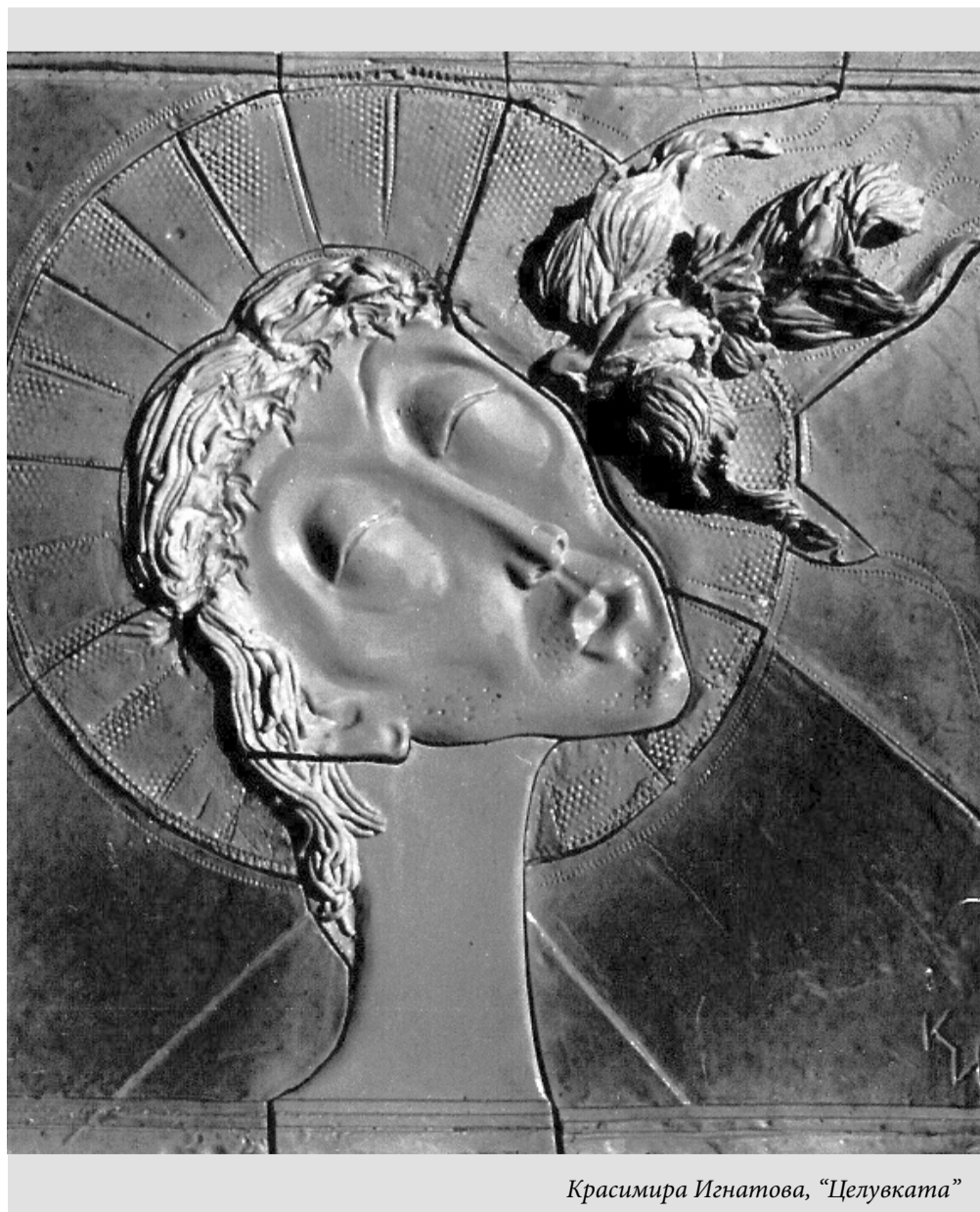
Чайки разтревожени над нея
пишат своя обгъл некролог...

Туй въртене! Таз почти човешка
мъка! Туй докосване със гръд -
мъртвага дано с криле разреже
въздуха и тръгне пак на път...

Тя мълчи. И обръча се скъсва.
И дълбоко в синьото трептят
чайките, от весел бриз разпръснати...

Колко кратко птиците гъжат!

Бележка и подбор на стихотворенията
СИМЕОН ИЛИЕВ

Красимира Игнатова, „Целувката“

Андрей Германов е поетът, който най-дълбоко и драматично усети и изрази радикалните промени в българското общество, наченали от средата на 60-те години и продължили почти половин век. Това време, а не втората половина на 40-те и 50-те години, е преломното време за българите през ХХ век. Става дума не за политическа революция и политическо преустройство на обществото, а за битийна смяна на "парадигмата"; за преобръщане на духовните пластове и скъсване със стария начин на живот и мислене и отваряне пътя към вътрешната нестабилност и разколебаност в личността. Промения се структурата на българското общество, което засяга най-вече същността на българското село и превръщането на града в индустриален мегаполис от западноевропейски тип. Тази промяна се отнася до начина на живот, на поведение и възприемане; тя дава нови представи, нови критерии и нов език на хората. Единството между тях започва да се руши. Най-напред ги карат (силом или по волята на обстоятелствата) да напуснат родното си място, да го загубят напълно. После го поставят в съжителство с други хора; те не се познават, не дружат, не си помагат, а са просто събрани в една голяма къща в града, разградена в строги геометрични форми, лишавачи ги от общност и съпричастност. Животът уж започва да става по-лек и по-задружен, подчинен на идеала за съпричастност и солидарност, за общи цели, а ражда съпротива, драма, душевни сътресения. Защото най-страшното за човека е да го накараш да се променя бързо, безалтернативно, насилно.

Човекът в поезията на Андрей Германов се намира между две епохи, между два свята и два начина на живот. От това произтича обръкването и драматичното раздвояване на този иначе силен и монолитен човек. Грубият живот го е направил суров и безпощаден, макар по природа да е нежен и състрадателен. А новият начин на живот, който той мечтае и чрез разума си приема за свой, го отдалечава от корена, от традицията и рода, и го разколебава окончателно. Но той просто няма избор. Невъзможно е да остане в миналото; болезнено неприятно му е да приеме в душата си настоящето. И какво тогава му остава? Остава му мъката по красивото, доброто и надеждата. Остава му носталгията по нещо, което вероятно не е било, не се случвало, а е живяло в мечтите и представите му за съвършенство. И когато осъзнае илюзорността на своя свят от представи, този герой започва да преживява болезнено живота си. Искан да кажа, че колкото и реален и реалистичен да е този човек, той е пълен с илюзии и възвишени помисли, които в крайна сметка му пречат да живее спокойно и без съмнения.

Новото време изисква друго поведение. То иска да изглежда изцяло, "възпитано", благородно и дори се срамува от миналото, което му се струва прекалено грубо. Понеже е нравствен и дълбоко състрадателен, най-тежкото му наказание е да върши нещо против волята и морала си. Но го върши, защото само така може да се съхрани и да утвърди смисъла на съществуването, в който е повярвал. Така животът на героя в поезията

ПАНКО АНЧЕВ

СВЕТЪТ НА АНДРЕЙ ГЕРМАНОВ

на Андрей Германов се превръща в постоянно изпитание вътре в противоречията на времето и личността. Затова и осъзнава, че живее самоубийствено. Ала как иначе, когато родът се е разпръснал, а родната земя не съществува. Вместо живителен труд – заседания, клюки, безплодни спорове, бясно темпо. Новата действителност, в която този герой е поставен, е фалшива; в нея преобладава непочтеността, фалша и лицемерието. Истински са "обикновените хора", които изпълват работническия влак, трудят се от сутрин до вечер и мечтаят да построят новия живот. Техният живот обаче е също непълноценен, защото са с прекъснати корени и защото не могат да забравят земята, на която са родени.

Това е характерната за епохата драма на българина.

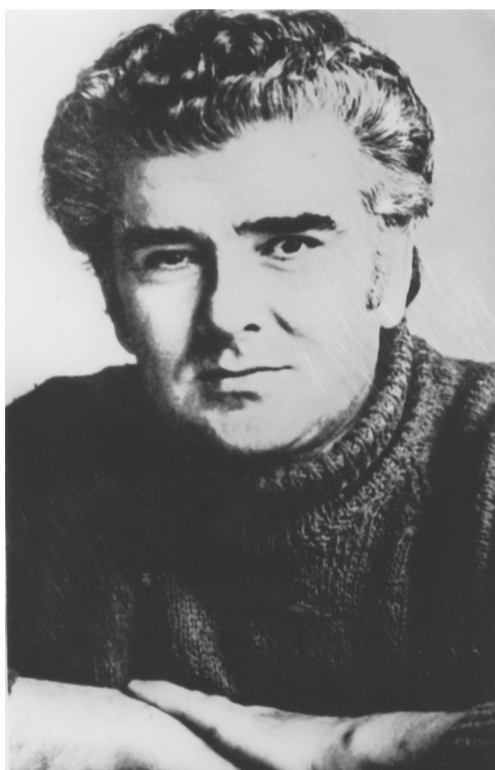
Успява ли да се справи с нея героят на Андрей Германов? Очевидно не. Не се справят и героите на другите български писатели от това време. Проблемът не е в носталгията, не е в красотата и значимостта на миналото или в ненужността на промените, които този герой е принуден да преживее и приеме. Проблемът е в смачканата нравственост; разрушаването на красотата не е оправдано нравствено, защото на нейното място се настанява бездушието. Бездушието е един от най-големите пороци, които героят на епохата осъзнава като белег на времето. Нравственият човек се терзае от злото, страда, когато е победен от него, и полага усилия да го победи и отстрани от себе си. Нравственият човек е добър и кротък, но и надарен с вътрешна сила, която го прави свободен и способен да се бори със злото. Дори и когато върши неща, които са в противоречие с естествения ред и правила, щом е за доброто на другите, той трябва да получи оправдание

*че в дни на бедствия и мъка
свята,
че на глада под удара корав
човек посяга
и на красотата –
и страшното е в туй,
че той е прав!*
(„Изсичане на Лонгоза“)

Това оправдание обаче не идва лесно, а е съпроводено от драматична борба, с нравствено прераждане и с мъчително търсене на истината, а не с обикновени аргументи и правни норми. Защото човек живее сред хора, в общество, а самото общество не винаги е справедливо и не винаги позволява на личността да бъде добра, да постъпва според нравствените закони. Важно е обаче тя да запази благородството и чувството си за вина и справедливост. Да си припомним великопепното стихотворение „Най-добрият човек“, за да почувстваме тази драма на сблъсъка на обстоятелствата с човешката доброта, честност и желание да се прави добро – въпреки всичко. И зад жестокостта може

да се крие добро сърце, честен ум и благородна душа („Не че беше сърцето ми черно – / животът ми беше такъв!“). Необходимо е обаче да ги видим и оценим, да направим така, че да се проявят и зад грубата външност и невъздържаност да открием доброто и красивото. Към това ни призовава поезията на Андрей Германов и в това е нейната велика сила.

Граничното време на разпадащото се колективистично общество ражда поети, които пресъздават това разпадане, виждат повече прехода от едно състояние в друго, а по-малко трайните неща. Макар че в прехода те разпознават преди всичко постоянното, традиционното, вечното. Дори и в природата

та. Андрей Германов не случайно свързва този преход и разпад с настъпването на есента, която довършва лятото, събира неговите плодове, но скъсва с него и подготвя природата и човека за студа на зимата. Не е случайно също, че любима негова тема е мостът. Мостът свързва двата бряга, доближава ги, но за да направи възможен преходът от единия бряг на другия. Т.е. да улесни преминаването от едно състояние в друго, да подчертае, че е възможно да се върнеш, но сега си тръгнал напред, напускайки онова, което е зад тебе.

Есента за Андрей Германов не е толкова промяна в цвета на природата, дори не е и сезонът на събиране на плодвете, а настъпване на хладина и студ. Зимата предупреждава чрез есента за умираването, за смъртта като за нещо неотменно и задължително. Есента е подготовка и осъзнаване на неизбежността. Застиването в покоя идва, за да подготви живота за неговия край, да забави и преустанови цъфтежа, да накара човека да свикне чрез хладината с мъртвешката непроницаемост и край. Аз не бих казал, че у Андрей Германов се проявява някаква съпротива срещу този строг закон на живота. Той по-скоро ни показва смириението като красота на изживяването на последните жизнено пориви, които виждат вечния кръговрат и необходимостта да отстъпиш на новото. Такова

красиво отношение към смъртта в поезията на Андрей Германов ще видим в последните му стихотворения, когато тя е груба реалност в болничната обстановка и физическа немощ на тялото.

„Спирам се на мъничката драма. Мисля за големите неща“ – тези завършващи стихове от стихотворението „Откършена клонка“ са основната характеристика на поезията на Андрей Германов. Всяка негова творба е описание на някаква „мъничка драма“, драма на ежедневието, на незабележимото и сякаш маловажното, но в нея е изобразено цялото мироздание, всичките мисли и страдания на човечеството. Обикновената случка, която поетът пресъздава, може да се случи с всекиго и в това е нейната сила и убедителност. Драмата е още неосъзната, защото не винаги човек си дава сметка какво става с него, какво придобива или какво губи, но когато го осъзнае, разбира значението на краткия миг, осъзнава колко е важно този миг да се изживява като дар от Бога. Радостта от съществуването е знак за житейска мъдрост и силна вяра. И е все едно дали си спокоен от щастие или мъка – важното е да разбереш, че си жив и че ти е дадена способността да виждаш красотата на творението, да му се наслаждаваш и сам да бъдеш част от него.

Кои са „големите неща“, за които поетът мисли?

Природата е красива и внушава спокойствие със своето величие, но в нея може да се влезе истински с установена вътрешна хармония и доброта. И понеже това не е възможно в разпаднащото се колективистично общество, тя може да се гледа отстрани и отдалече и да навява тревога за разрушената цялост. Може да се съизмерваш и сравняваш с нея, но от това в душата ти става по-тежко. Времето тече в безмислия и пустота и изгубването му е едно от най-големите нещастия, сполетели човека. Най-мъчително е, когато осъзнаваш, че живееш непълноценно, но не си в състояние да преодолееш този начин на живот. Празното зее по-страшно на фона на подредеността в природата и нейната пълнота.

Неудоволтвеният е естествено състояние на героя на Андрей Германов, но това неудоволтвение не може да се потуши, да се преодолее. Всичко, което е можело да помогне, е в миналото. Външното само подчертава завихрящата се вътрешен хаос. Човек започва да губи себе си. Той живее самоубийствено не от глупост или от неспособност по друг начин да подреди бита си, а заради потискащата дисхармония в обществото. Но този герой все още не казва: обществото ми пречи. Защото сам не знае коя е причината. У него все още не е угаснала и стопила нравствената сила, чрез която би могло да се промени състоянието, но тя не може да бъде задействана разумно. Чудно: искаш да направиш нещо добро, а друго нещо ти пречи да го сторим. Личността наистина е като тази малка клонка:

*Тя не знае – здрав и непокорен,
все така е жив върхът висок,
тя не знае: няма вече корен,
тя не знае: няма вече сок,
няма ветрове и семе няма,
няма бѣдни клонки и листа...*

(„Откършена клонка“)

В такава незнание, което вече се усеща от героя на Андрей Германов, трудно се живее в мир и хармония със себе си. Дори майчината любов, любовта към жената, към детето и природата не те утешават и не ти помагат.

Поетът често декларира, че не се примирява с разпадането на хармонията, че не се уморява да я търси, че се бори, негодувва, стреми се към хората, за да бъде заедно с тях и заедно да направят живота по-благ и хубав. Но когато гледа планината или си спомня за детството, за реката и морето; когато душата му се изпълва с минали любови, приятели и залези, тогава той се смирява и разбира, че трябва да съхранява тези спомени и това минало, където всичко е по-просто и естествено, защото за него не се разсъждава, не се натовава с оценки, а се изживява в много мигове, събрани в него. Нима природата мисли за себе си, нима се самоанализира, за да търси смисъл и значение? Тогава защо ние хората толкова усложняваме простото, а не го приемем такава, каквото Бог го е създал?

Големият поет проличава по това дали със словото си умее да рисува пейзажи, да пресъздава движения и предава звуци. Т.е. по способността си да представя пространството в неговата съвкупност и преживяно вътре в него и видяно сякаш отвън от човешките очи. Той не само трябва да умее да гледа и вижда, да слуша и чува, но и да назове цвета и шума с най-точното означение, за да бъдат те зрими и истински в стихотворението. Това е върховна способност, присъща единствено на големия майстор. Който я притежава (а малцина единствено я притежават), е способен да пресътвори света и с думите си да го направи реален, носелен с жив и истински човек от плът и кръв, разумен и чувствен. Андрей Германов притежаваше тази магическа способност. В стихотворенията му светът е материален, но и духовен; зрим, но и сетивно усетен чрез допир; възприет от слуха, очите; той звучи, но и ухае, застива в покой, но и се движи плавно или бурно.

Ето само един пример със стихотворението „Девнадесети август“:

*Още е август, още е лято,
още полето от зной тежи,
но над земята щърково ято
като тревожна мисъл кръжи –
преображение: жлътва се
ридът
с меката пепел по черния път,
облаци, още несмели, идат ...
Преображение. Почва дъждът.*

Андрей Германов принадлежи на българската литературна вечност и все повече и повече ще бъде предмет на литературоведски изследвания и анализи, все повече ще се изучава и опознава, за да заблести с цялото си величие на един от най-големите български поети на ХХ век.

Кирил Георгиев е автор на стихосбирките „Другото е радост“ (1990), „Параклис за невинни“ (2006), „Разпятие“ (2008), както и на книгата с новели „Помен за живи“ (2009). Член на СБП.

Премъдростната печал и бележите на отминалото време предопределят ритъма и настроението в творчеството на Кирил Георгиев. Гледайки света откъм края, откъм самия предел на земното време, стиховете и прозата му все още не слагат крайната точка, не разрешават напълно и докрай отреденото ни. Макар и поел по пътя, по който всички се движат, поетът копнее „до всеки извор да си поеме дъх“, за да измине своята пътека до заветния връх. И така, до следващото лято, когато бурята отново ще го връхлети и ще оздрави житейските му рани.

Още в първата самостоятелна книга „Другото е радост“ (1990) словото на Кирил Георгиев тревожно пулсира между спомена за миналото и майката и настоящето, между онези реки на началото, „без които ще умрем от жажда“, и белите градове на безпамятството. Подмайки размисля за оцеляването, разтварянето на аза в света, сдобиването с нови сетива и хоризонти, Кирил Георгиев „споява предметния свят на родината с големите мирогледни и нравствени проблеми – мира и войната, патриотизма и любовта“. Разширявайки вътрешното си време и своето човешко битие, добивайки се до ценности „от люлка до гроб“, размислите на

АНГЕЛ ДЮЛГЕРОВ

ПРЕЗ ЛЯТОТО НА ВСИЧКИ СЕЗОНИ

Писателят Кирил Георгиев на 65 години

поета за настоящето не се опиват от постигнатото, стигайки до същинската точка на мъдростта – въпросите за тайната на живота и смъртта, за магията и драмата на човешкото съществуване, за тази безконечна непонятност на времето като сън и преходност. Силното му чувство за привързаност, обич и преклонение пред българската земя, пред това, че животът, каквото и да говорим за него, е най-скъпоценното, което ни е дадено, предполага и постоянното търсене на себе си и другите, на трайното, истината, това, което зарежда със смисъл живота. Въпреки разстоянията, годините, грижите на делника, паметта му ревниво пази спомена за „здравецът, който живее/ в планините на нашите песни“, за дворчета „със дъх/ на здравец, мащерка и вятър“. Затваряйки очи и виждайки далечното, другия свят, който всеки човек носи цял живот в себе си, той рови като беден златотърсач докато открие развалините на храма, небето на истинската земя, хората, в които вярва и без спомена за които не може да живее. Стопагин на реки, на облаци и на детски хвърчила, залутани из небето, за него светът не обича надземните хора, а си спомня винаги реките,

Красимира Игнатова, „Благовещение“

„земните работи“, посребрените от сняг върхове. Пренасяйки смисъла от планината до морето, съшивайки раната, която е собственото му човешкото его, той се чувства като свети Христофор, защото подобно на него, задачата му е да пренесе Христос (смисъла) през реката на детството.

Идеите на изображението в поетическото творчество на Кирил Георгиев от началото на XXI век постепенно придобиват знанието и уменията да представят бъдещето като непредставимо, плащещо и неясно, а миналото като

устойчиво, недвусмислено и неизменно. Дарявайки с присъствие всичко онова, на което са образ, отпечатъците на миналото непрестанно го облъхват с огромната празнота, с бездната на отсъствие, която влекат със себе си. „Малко самотен“ сред болките на всекидневието, сред „отминали въпроси“ и безсмислени „преврати“, той обаче не престава да вярва в силата на прошката, в свободата като „бунт на съвестта“. Картините в поезията му са съдържани и деликатни, акт на почит, напомнящ личната памет, история или желание. Техните послания са разположени предимно в плана на нравствения опит, който се случва в конкретните социални ситуации на съвременния живот, и през които преминава самият поет.

В съзряването за тайните на обикновеното, на скромното ежедневие, писателят постигна свой оригинален език, който звучи живо, колоритно, с разговорни интонации. Старите гърци са казвали: „Не се надяваме, но не се предаваме.“ и може би точно тази максима, съзнателно или не, човекът в поезията му избира за себе си, за своя човешка участ, за това, което иска да бъде през отреденото му вре-

ме. Въпросът на Кирил Георгиев е дали човекът ще намери нужните сили в себе си да се превърне в отказ и противопоставяне. Та нали смисълът на живота ни е в това съществуване на гравитните посоки и животоспасяващите отговори, за да отстояваме посоката на нашето достойно предназначение.

В несвършения ни свят не вярвата, а тишината и съзерцанието могат да ни дарят с познание и духовна свобода, защото само страданието и красотата на света не могат да бъдат изречени докрай. Наслаждайки автобиографичното и писането, пронизан от тъга, мъдрост и красота, във втората си стихосбирка „Параклис за невинни“ (2006) Кирил Георгиев не иска да си отиде от света победен, с отчаянието и малодушието на страхливца, стъписан пред „вечната разбойница“, както Далчев бе нарекъл смъртта. Уморен от спомените, той не може обаче да ги загърби, да се откаже от тях. Защото изкушенията на забравата са илюзорни и безплодни. Затова още по-ожесточено и драматично у него звучат въпросите: кой е обърнал така света наопаки, защо отдавна не забравихме земните интригантни, защо съдбата е така безпощадна към търпеливите и безпризорните. Какво му остава на човека – да тегли черта на земята, ограда или граница, и да каже, че от тук до там е негово... Но линиите, подобно на стените, имат свойството да са нестабилни и изменчиви. Както хората, които са ги проектирали за вечни.

Помните го – същият е, дето кръстник му е Елинко, Рустем от *Мечтатели*. И тази история е свързана с носталгия, с мъка за неща, които са отгмъкнали от нас преди да се родим и след това. Странно нещо са мечтите – разумът ги крие срамежливо в света на приказките, душата пък повече, когато те не се сбъдват на този свят.

Признавам преди някой да ме обвини – пипнал съм тук и там сагата на Рустем, ще ми се да налива вода в моята воденица. Намери ли човек истински бисер, ще му се да го наниже между своите мънисти, да озари и тях с неговия блясък!

Не долюбвах Рустем в крайната махала, чужд им бе – майка му била крадена от бяло село, не била тяхна кръв. Мен ако питате, грях правеха, кой не помни кръшното Айше, кой я не знае! Като минава край кръчмата, знойното ѝ дупе подканва в сгряващ ритъм насядалите под лозата мъжкарци: за теб, за мен, за теб, за мен, за всеки има, стига да знае как да си поиска. Чевърста бе Айше, бая семе износи и много повече разпила – освободени като нея жени от нашето племе през ония години не се срещаха и в градовете.

Съдинката на момчето бъркаше от странен акъл, отвори ли си устага, все чудати приказки излизаха. Номади по душа бяха съплеменниците му, много бяха видели, ама не го разбираха, даже дума му излезе – *Рустем говори с Бога*.

Не го обичаха твърде и бле-

долите, те пък се страхуваха от компрометиращо кръвно родство. Малцина не бяха *познали* Айше по библейския начин – един за някоя пара, друг за парче сланина, трети хей тъй, за едната му блага дума! След първата оканица под лозата се задяват: кой аджеба може да е бащата на Рустем? Всеки се усмихва дяволито и отрича, ама някак си неохотно, оставя мегдан и за ласкаещи догадки. Искане му се цял свят да знае, че е познал вкуса на дивия мед, но го е страх от съсухрената му от работа и деца булка. Нено Сенегалеца пък, хитрецът му с хитрец, отрича уж обидено:

Ако беше мое момче, щеше да е хубаво като мене! Не видите ли, че е бледоликато като вас!

...

По цял ден ходи Рустем из полето и човърка с тояга из трева, търси нещо *изгубено*. Ама по право е да речем нещо *ненамерено*, какво ли е имал Рустем, та да го загуби! Вече знаем – сече му пипето на момчето, зер кръстоска бе, сполучлива излезе. Ама пак се изумих, като чух оня ден разговора му със селския доктор. Ровеха за нещо в блатото, пиявици вярвам търсеха. Бай Горан не обичаше купешките илаци, от отрова били правени; не вдигали човек на крака, ами в гроба го пращали. Пиявиците и билките му били майката! По едно време чувам Рустем:

– Може ли, чичо Горане, да се намери по нашите земи *разковниче*?

– Може, но мъчно – отговаря разсеяно докторът, но след малко се сепва и добавя по-топло – Рядка тревичка е тя, Рустем, рядка.

– Претърсил съм полето тревица по тревица!

– Търси пиленце, търси, може да имаш късмет. – казва, потънал в дълбоки мисли бай Горан, озаря-

ПЕТЪР ДОКОВ

РУСТЕМ

(От ръкописа на книгата „А жадувахме Феникс“)

ва го и философски навей – Как ще живеем, ако не гоним измамата!

Стана дума и за бялата кукувица, и тя голям късмет носела! Бай Горан отколе ходил с баща си чак по Тузлука да я дирят... Рустем обаче иска да запазят деловия тон на беседата, не иска да говори за кукувичи яйца и гнезда, за жар-птици и феникси. Малко нетактично той прекъсва доктора:

– Защо ще ти е птичката? Лете ку-ку, ку-ку, пък зиме – през море ъ царството!

На езика на бай Горан пък е да пита Рустем *как ще познае разковничето, като и на картинка не го е виждал!* А може да го е виждал милион пъти между тревите, и *сега да е пред очите му, и пак няма да го познае!*

Не му остана време, по прашния път за Чифлика край границата се зададе Йовковата каруца с пещите колелета. Обладан от внезапен порив, Рустем се метна в нея и оттогава не се е мяркал в селото. Казват, че с чета конекрадци отпразил през границата да дири билето в Кючук Париж. Години след това мургав другоселец разправяше в Антимовския хан: *Гонеха ни стражари, ама Рустем се спря на браздата, обърна се назад и извика едно: като няма прокопсия, плюл съм в тази орисия!*

На път за Букурещ момчето спряло в Браила. Там глад и неволи го срещнали с брадат нехранимайка, поет и войвода, в *механа* някак-ва се засеки. Не изтърпяло сърце

момчешко на пламенния зов, не могло да спаси душата си, ведно пели Марсилезата, заедно подписа Символ-веруя на българската комуна.

Чоко си имаме и в България! – осякъл Рустем и тръгнал към столицата на разврата да разгледа музея на Доктор Гилотен. Там народните изедници били елиминирани, чул той да казват в механата. Едва в Париж усетил, че са го будалкали, но – за късмет – от неволята го извел лично Пиер Дьо Клошар и двамата затърсили разковничето край бреговете на Сена.

Повече не съм чувал за Рустем, не го срещнах при моите обиколки. Може да е успял, иначе щеше да се върне, а хилядите негови братовчеди нямаше да бърхят този път до Европа и обратно. Барабар с тях и бледоликите, целокупно! Оня ден минавам през селото и гледам – *циганка стара пуши с лула под асмата*. Чел бях някъде, че Айшето вече не гастролира из просветена Европа и рещих да пробвам късмета си, може тя да е. Та питам аз:

– Как е, бабо, Рустем? Обажда ли се?

– Добре ще да е, баби, *щом за мама се не сеца, то светът добре го среца* – отговори ми тя замислено, с едно изречение и на двата въпроса.

Дано тъй да е, мисля си и аз, ама не видях весели искрици в очите ѝ. Тъжни бяха те и в тях разчетох нещо като *лист отбрулен, бог знае де го вятърът завлече...* На устата ѝ бе и нежен майчин укор – *и птичката хвърка далеко, но си запомня гнездото...*

...

Вляво до Айшето бе турен стол, а на него чинийка със стотинки и две бирени чаши със свещи – малки и по-големи. Рекох да ѝ направя малко алъш-вериш и по-

исках по една от двата вида. Ама имам си аз специално отношение към свещите и питам:

– Восъчни са, нали?

Айшето ме гледа изненадано и с лека обидя, после разпери ръце в недоумение, май искаше да ми рече *Ти за каква ме вземаши мене бре човече, да не съм гламава да продавам парафинови свещи! Как тъй ще сторя такъв грях! Пфу, пфу!*

Тя зави свещите в салфетка и ми ги подаде, а аз оставих едно левче в чинийката и вече ще тръгвам, а Айшето ми подава още една свещ:

– Взemi, запали я от мене.

Попът не ме пуска вътре, конкуренция съм му правела със свещите!

Без малко да се изгърва и да питам де да запаля свещта – горе за живите или долу, за почиващите. Тя отново ме погледна укоризнено: *Знаеш ти де да я сложиши, нали в очите ти чета, бая път си блъскал и ти, ама овреме си се саферескал назад да се върнеш.*

Пърквата отсреща бе отворена и влязох, вътре бе само светилия му, който изгледа с презрителна гримаса вощенниците в ръцете ми. Запаших свещта на Айшето горе и усетих в гърба си благодарния ѝ поглед. Там запаших и една от моите свещи, малката; нарекох я на оцелелите си мечти; колкото и мижави да ми изглеждат вече те, без тях не може. После коленичих и запаших голямата свещ долу, за сбъднатите мечти. Притворих очи и се опитах да си спомня някоя от тях, ама не успявах – каквото и да мине през ума ми, някакъв глас се киска *Че това мечта ли е! Нали го имам!*

Не му остана длъжен, изругах го наум – *Лунак! Нали тъкмо затова наля дебелата свещ долу!*

„Слалом между мълнии“ (2010) е последният сборник на Валери Станков. Тайната стратегия в стиховете на известния поет е да опази и защити поетическото – преди всичко като събиране на емоция и език и излизане от битовия свят. Изненадващите погледи към интимното почти навсякъде граничат с постоянното питане, отправено към някаква космична инстанция. Между поредните разслояващи съмнения изригват стиховете на езика, за да се врежат в монотонния ни битово-мисловен ред и да взривят точката на реалното. Поезията на Валери Станков от „Слалом между мълнии“ облъчва читателя със скритите богатства на духа, със сиянието на своята вътрешна светлина, с неотразимата вибрация на материята, превърната в поетична магия. В безкрайния карнавал на „надежда и печал и после пак - печал, надежда“, сред тревожните самоизповедни диалози „И кое да съшия?! И какво да отрежа - не знам.“, словото на поета понякога достига до своите тъжни истини за преходността на времето, но не престава да мечтае.

КИЛ

ВАЛЕРИ СТАНКОВ

В ЗЕМЯТА НА СМЪЛЧАНИТЕ ЧЕШМИ

В земята на смълчаните чешми аз хлътвам в старините си блажени. Ведра не носят белите моми, дъх не смаляват в храстите ергени. Вода ли бликне, хлътва след това - след сватби, кръщенета, подир помен. И няма птици - само синева, в която ти ми идеш - сън и спомен. До извора от жажда да умра, край твоята пътека ще заничам - и ще разплисквам двете ти ведра и шепата светулки в твоя кичур. Пропуснах да ти бъда мъж жених. И тръгвам подир слънцето на рида. Но в светъл сън водите ти напих - и чист от този свят ще си отида.

КАКВО СИ ТИ?

Ще те попитам някой ден дали си трън, дали си цвете. Дали растеш - трева за мен, в която да си развъртя конете. Дали вихрулка си в степта, дали си хладинка в пустиня. Или си стомна на уста – за мъж, за блага първеския. Дали не си авлига в ръж, дали не си на книга - връвка. Или си песничка на мъж, поел в реката с еднодръвка. Дали не те из сън вършах през нощи, речени за друго. Или си стиска пътна прах в длан на пешак из тиха угар. Дали не си сърна в летеж? Невяж измислих те в неведа? Какво си ти? Навярно свещ, която паля - и те гледам.

ИНТЕРВЮ С ИЗБЯГАЛА ОТ ЗООПАРКА ГОРИЛА

Няма как да ти върна в зениците птиците,
 няма как да ти стеля небеса,
 аз приличам в снега
 в зоопарка без мене
 продупчи ми билет за трамвая,
 ще подскачам, ще клякам,
 ще се спра да попея
 ако мислиш, че мога
 ще се срива пред нас
 и под Витоша сива
 и ще бъдеш тъй горда със мен -
 сякаш вечното лято
 а накрая ме скрий в гардероба -
 ще избягаме с теб
 и от нашата обич ще почне
 прегърни ме, преди да ме хванат
 мила,
 вкочанени от студ,
 на избягала зимна горилка -
 цари суматоха и смут,
 води ме по „Руски“,
 ще се мятам в кълбо, на верев,
 пред щанда за бързи закуски,
 да изкарам почтен някой лев,
 на безличните хора масива
 ще вървим през ченгета шпалир,
 и ще бъдеш щастлива,
 ти носи горилата в мен - от Заир,
 и, мине ли зимата,
 нейде в Конго или в Мозамбик,
 глобалната смяна на климата –
 и вържат след миг!

Красимира Игнатова, „Bought by capricorn“

ПИСМО ДО МАРИЯ-МАГДАЛЕНА

Попилях те - глухарче - на пух, песъчинки в пустинните ветри, рой светулчици в дънера кух – пътеводници в зли километри, аз те следвах - из сънни гори, ти огрея живота ми скъден из колиби, в иглу, в пещери с мисълта - и във Ада да бъдем. Плиснах птиците в синята вис. И написах с перо на хартия – ще застана пред Господа чист – през сълзата ти минах, Мария! Ти нозете ми къпа с коси. Моя камък с душица отмести. Ти поета във мен възкреси – кръст да влачи през мъка и песни. Да ме гърлят с ръждивата тел, да ме трепят злодеи в зли доби, да умра под мухлясал панел, вече знам що е Божия обич.

СЛАЛОМ МЕЖДУ МЪЛНИИ

Животът ми е слалом между мълнии. Живях във кал - летях из небеса. А Господ Бог писалките ми пълни от див порой. И капчица роса. Не си мечтая слава, лъст, награда. Душа не пъхнах в делвата с пари. Или ще свърша с кръсък на площада, или ще падна нейде вдън гори. Повярвайте, поетите са луди. За тях единствен Господ пали свещ. Не пиша - аз рисувам пеперуди с мах на криле от птиците в летеж.

SMS ОТ ПЛАНЕТА ЛЮБОВ

Аз живях сред кръвясали псета. Птица бях в неизбежния лов. Бях сачмата в кайма за кюфтета. Змийски зъб да строша бях готов. Между милост живях - и присъда – смях и стон - и свистеж на камшик. Бях - и утре отново ще бъда гръмогласен и тих - стих и вик. Ако утре си спомниш поета, не търси го под златен обков. Бях човек, но от друга планета със безсмъртното име Любов.

ЗА ПЪРВИ ПЪТ В „КИЛ”

ОЧИТЕ МИ – ИЗПЛАКАНИ НЕДЕЛИ

Кремена Стоева, „Неизказано”, изд. „Колор принт”, Варна, 2009 г.

Без да следваме подредбата на стихотворенията, ще посочим някои от акцентите в лирическия свят на Кремена Стоева. „Искриците запали ти в очите ми./ И ти ги угаси... като излишни!” Една метафора, която подсказва драматизма и напрегатостта в лириката ѝ. По-

нататък поетесата продължава: „Как искам да забравя всяка болка”. Може ли болката да бъде забравена? Тя е, която пречиства душата, освобождава от ярема на чувствата. Не случайно Кр. Стоева заявява: „А твоето отсъствие не пали камината в студената ми къща”. Болката струи от всяка творба. Метафорите постигат своя апогей. „Очите ти откраднах, за да виждам./ Слепец остана... без да осъзнаеш”. Или – „Разделям се със теб, но не защото сърцето ми е спряло да обича”. Саморазголването е част от поезията. То дава вярна картина на дадено събитие или състояние. Радваме се, че поетесата не е

ЗАЩО

Защо ли ме помисли за мечта – за тази, дето трябва да се сбъдне? След време всяка болка е цитат – изписан на листа преди да съмне. Защо ли ме помисли за жена, която ще е с теб, до твоят рамо? Аз борих се за тази свобода. Сега ще я крещя, но измълчано. Защо се бориш с себе си, за мен, когато знаеш, че ще ме загубиш? Аз може да съм твоя, но за ден. Във този ден, във който ще ме любиш. Защо да си повтаряме – „Защо”? Сега ела, за миг... да ме прегърнеш. Във друг живот ще бъда с теб, Любов. И там ще чакам, там... да ме завърнеш!

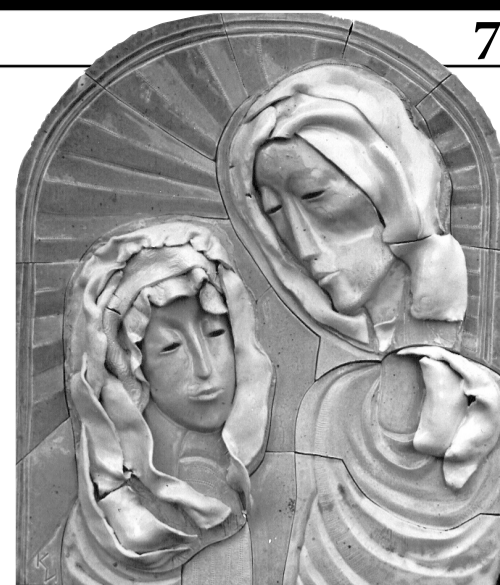
спестила саморазголването. То ни кара да ѝ вярваме, да изживеем нейните чувства и страдание, нейната болка и разкаяние. Като потвърждение на казаното до тук идва и една строфа от стихотворението „Не съм”: „Не съм ти се наситила... Прости ми!/ Но нека за последно те прегърна./ Очите ми – изплакани недели./ Поредна е... И няма да се върна.

Пожелаваме на Кремена Стоева дълъг път в света на поезията!

ИСКРИЦИ

Не. Стига вече... тъй съм уморена от всичките ти странни настроения. И болката – мръсница е, открадна ми без жал от всички мои вдъхновения. И тежко ми е. Тежко и мъчително. Изгърби ме товара ти... от носене. Ще гоня свободата изкусителна. Насила ще я взема, не със просене. Обичането, слагам го във джоба си – на топло, знам, че дълго ще зимува. А мъката ми грозна и беззъба е... и днес не иска с мен да се сбогува. Мълчанието вече е безчувствено. Небето е печално, звездоплачещо. Душата ми е виещо свърталище на спомени. А бъдещето – чакащо. Разплаках се и капките по устните разляха се от чувствата ми скришни. Искриците запали Ти... в очите ми. И ти ги угаси... като излишни!

Подбор на стихотворенията и отзив СИМЕОН ИЛИЕВ

Художник Красимира Игнатова

ЧОНИ ЧОНЕВ

Море. И плаж от фини раковини... Ще събера пробитите от вятъра и с наниза от мидички красиви, ще укротя тайфуна на косата ти. Ще бъдеш най-красивата туземка, нагиздена с годожна огърлица и ще блести в къдриците седефа като перото от крило на птица, като морето – миг преди да съмне и като мрежа пълна с лунна риба, като росата по скалите стръмни, която с пъстри перли ни намира. И като бяла пяна по вълните, целуващи с приборя плажа топъл, на този плаж, открит от нас самите далеч на края на света... в Созопол!

КАРМА

От миналото – спомени безплътни, от бъдещето – твърде слаб сигнал... Живей в мига като случаен пътник, почукал на отворена врата. Бъди доволен за солта и хляба, приемай всичко като Божи дар и не прави от загубите драма, от голите надежди – идеал.

Гадателката по дланта ти среща, но премълчава важните неща: дали, която любиш, те обича, кога ще свърши пътя ти в нощта... Ти слушай със сърцето и внимавай не в думите, а в смисъла им скрит: каквото е било – не отминава, каквото те отмине – предстои!

ПОСТСКРИПТУМ

Свален от кораба, зад борда на живота, аз още ви създавам усложнения с езика си и с любовта на флота, с това, че нощем нямам угризения. Дордето диша моето море, аз знам, че ще остана Капитана – поне на своя флот от стихове и в своята признателна компания. За вашата не давам пет пари и ни една за вашето презрение; мразете ме, че пиша, че съм жив, че си запазих собственото мнение... Мразете ме за острия ми нрав, за верните приятели, за всички жени, които имах и възпях, но само не бъдете безразлични. Аз бях и си отивам неразбран, не станах роб на вашите закони. И знам, че ще остана капитан, дори и след смъртта си: Чони Чонев!

Художник Красимира Игнатова

ИЛИЯН ТРОЯНСКИ

NO CONNECTION

“В момента няма връзка с този номер”

- стандартно гласово съобщение в мрежата на мобилен оператор.

В момента няма връзка с този номер и аз назад-напред изплювам фас след фас.

Подкориято - бесен змийски корен натрупва хищна злоба против вас.

Ще Ви заляе с кипнала омраза - двуличник долен, сводник и подлец! До утре вечер ще Ви заразя с проказа! Пробол със шило Вашия гледец,

със злобна жлъч в раззиналата рана отровен бурен аз ще насадя! Ще гледам как се мъчите в зандана без глътка дъх, без хляб и свобода...

Ах, колко искам - искам, но не мога наяве – денем, нощем и в съня, защото няма връзка с този номер - със номера, от който Ви звъня.

ЧАКАЛНЯТА НА СВОБОДАТА

Живях. Родих се на земята в един страничен коловоз и много дълго тишината следеше всеки мой въпрос,

следеше всяка моя стъпка и всеки лист, и всеки цвят. Безжалостно гласа ми стъпка на две пречупения свят

и на притихналата гара поспираше случаен влак: оттам ни махаха другари и си отиваха без знак.

По други гари беше лято, ала да стигнеш там бе грях... В чакалнята на свободата години дълги аз живях.

СБОРЕН ПУНКТ СЪБОТА ВЕЧЕР

Всеки от вас, който посмее, който не се бои, елате в събота вечер на кея, когато има вълни,

когато див порив на вятъра гони облаци бързи и вълноломът виси над водата, а пък вълната го прехвърля

и образ, изплувал отвъд годините, ни връща в детството дръзко – тогава по кея минахме и ни обляха пръски.

Горди махленски фанфарони под жълтия лъч на фара с гвоздей чегъртахме бетона: „Любов – Надежда – Вярa”.

Ние – хлапетата от квартала, махленските хулигани, минахме право през халата, и нещо след нас остана.

Толкова пролети, лета и зими минаха оттогава: Казвам ви - имаше надпис, имаше... Сега вече го няма.

Морето бавно всичко дълбае, бавно дописва отгоре... Но аз съм бил там, и знам, че някой ще го повтори.

Вход без билети. Който посмее и знае своята цена, сборен пункт – събота вечер, на кея, когато има вълна.

ИВАЙЛО А. ПЕТРОВ

АНАБАЗИС

Поредна спирка. Времето изтече.
Над релсите семафорът примигна
и пак пътуваш... Закъде ли вече?
Припрян локомотив със вой изригна.

В миг се разнесе с ехото в нощта
на колелата монотонна песен
и влакът призрак с грохот изтрещя,
в едно духа и тялото понесъл.

Безкрайно дълго ти така пътуваш
с единствения спътник – спомен благ.
И пак във влак. За гарите тъгуваш.
На гарите тъгуваш пак за влак!

Но сред пътувания, смени, стрес,
ти ще достигнеш своята крайна гара –
ще слезеш там от сетния експрес.
Без музика! И без цветя. Без вяра!

Перонът – пуст... И времето изтече.
Над релсите семафорът догаря.
По пътя на мечтите тъй далечен,
живя във влакове... Пропусна гари!

ЕНИГМА

Акорди мощни глъхнат към небето.
Животът земен е абсурдна драма,
театър на илюзии. Измама!
Познанието е от нас отнето.

Дали е истина това, което
свещените пазители на храма
са шепнели потайно... и по двама?
Зад звездни знаци бди небитието.

Какво ли Бах чрез мощните акорди,
даряващ Бог с кантатите си горди,
прозря? Енигмата на вечността?

На всеки Тя с Косата ще припомни:
Творецът пази своята цел исконна
в хармонията – ключ към мъдростта.

ПЪТ КЪМ ВЕЧНОСТТА

В памет на Емил Иванов

На пътя ни земен – броени са дните.
Какво ли с премъдрост отмерва
Десница?
Потриват с делата ни грешни везните.
Нов дом търси дух, както прелетна
птица.

Какво ли с премъдрост отмерва
Десница?
Небето е бронзов декор в полуздрача.
Нов дом търси дух, както прелетна
птица.
Запява нощта реквиема си мрачен.

Небето е бронзов декор в полуздрача.
В канелен загар плуват облаци тежки.
Запява нощта реквиема си мрачен.
Погълва безкраят душите човешки.

В канелен загар плуват облаци тежки.
Потриват с делата ни тежки везните.
Погълва безкраят душите човешки.
На пътя ни земен броени са дните.

МАТЕЙНА НУЛИС

МЕТАМОРФОЗА

И от всички посоки
Полетяха камъни
Към схлупената къща в двора ми
Огледах се...
За съпричастност

Компасът на нравствените мерила
Стремглаво сочеше север
И глаукомата на духовния им разпад
Бе неизлечима

Започнах да ромоня молитва
С вековната броеница на опрощението
Разкъсаха и нея
Сълзите ми разкаляха пътеката
От разпилените нанизы Вяра

Извадих бялата си роба
От скрина за спомени
И уших знаме за помирение

Но камъните летяха безспирно
Като взривени гранати от стършели

Тогава
Реших
Да въздам
Наказание

Изрязях си ноктите
Запретнах ръкавите
На бръшнията ми риза
Сплетох косите си
На пречистена блудница
И от камъните споени
С хоросана набъбнал
От кваса на миролюбие
Съградих храм за отшелници
Повярвали в Светлината
Стените измазах
С пресятата сол на благочестието
Смирено запалих лампадата на
себеотдаването

И зачаках милите си благодетели
Неосъзнали услугата
За претворяването ми
В дялан камък.

РАЗМИНАВАНЕ

И все нагоре
се стремих да вървя
Брод прокарах
през гъсти гори
олтар на църква дарих

А под натъжената вис
все незаситени иманяри
пиеха кръвта
от апоплектичните капиляри
в очите на баща ми
събрал скръбта на мирозданието
тъпчеха увяхналите теменуги
в отрязаните плитки на майка ми
заглушаваха с дайрета
бликащото алегро
от устните на сина ми
изсушаваха и последната капка
майчино мляко в Мен
загърбилата всички влакове
задъхани валдохорни
Мен
издълбаната гилза червило
с клечка кибрит.

ХУДОЖНИКЪТ В БРОЯ

КРАСИМИРА ИГНАТОВА

е завършила техникум по керамика и стъкло и Националната Художествена Академия-София – Приложен факултет, специалност „Керамика“, при проф. Венко Колев. Член е на Съюза на българските художници. През годините е участвала в десетки керамични, приложни и общи изложби в България и чужбина. Нейни творби са притежание на частни и държавни галерии и колекции във Великобритания, Германия, Франция, Сирия и др. Твори в областта на пластичните изкуства. Работи кавалетни и мономентални творби, които се намират в София, Варна, Бургас, Шумен, Добрич.

Тя се интересува от раз-

лични духовни учения, митологии и древни култури. Само творец, чийто свят има толкова дълбоки и богати духовни измерения, има какво да дари на своята публика чрез творчеството си. В творбите на Красимира Игнатова се усеща финия привкус на далечни земи и екзотиката на далечни култури.

Красимира Игнатова, Цветя

ДИМИТРИНА ЯКИМОВА

ЖЕСТ

Подобно монахиня бледна
сред тъпа болка дия брод,
залостена и непотребна
за опустелия живот.
Едничък само телефонът
проплаква тънко час след час:
“Къде си, чакаме, отново
ела при нас, ела при нас!”
А предпочитам да ме няма –
стопена капка в дим горещ.
За клетката е само звярът.
Животът е водовъртеж.

В НИЩОТО

Осиротели чувства – тъжни птици
пред погледа изстинал на небето.
Рояк нагоре трепкащи искрици
и зли стрели, засегнали сърцето.
От ангелски криле очи засети
извикват светъл образ на месия.

В прострелата се вечерна магия
случаен фейерверк фатално свети
в триумфа свой. От низкото заклещен,
безмълвен, но тревожен вик напират;
издигнат до прозореца несобен,
обратно се разсипва и умира...

ХАРМОНИЯ

И ни озарява ведрина.
Някъде във времето витая.
Минало далечно? Светлина?
Или тайнство приказно това е?

Като че небесна глъбина
ме поглъща с призрачното синьо
и ме овладява тишина –
безпространствена, неповторима.

Благост и уханна чистота –
с ангелска душа ли е безкраят,
или ме повика вечността
да ме къпе в бисерна омая?

За да видя в бистрата река
на живота болката прекрасна,
искрени слова да изрека
и във хубостта ѝ да угасна...

Дългият пътнически влак вече стои на голямата гара. Локомотивът не издава никакъв звук, като че е угаснал: по перона и край влака се мяркат малко пътници и изпращачи. Макар да е краят на април слънцето грее жарко, дърветата зеленят и лятото напомня вече за себе си.

В едно от купетата на средния вагон са седнали двама души: единият – едър, широкоплещест, с разкопчано сиво сако, прошарена коса и тъмни очила; другият – млад, в дънков костюм, леко брадясал, мисли съсредоточено за нещо и от време на време разтърсва глава, за да отгъди някаква мисъл.

След дълго мълчание се изкашля и като погледна часовника на ръката си, каза:

- Шестнайсет часа. Още пет минути до тръгването на влака... Аз съм до Повеляново, а вие за столицата ли?

Мъжът с очилата се обърна

към него и кимна утвърдително.

- Да, отивам да видя дъщеря си, която учи там и да си направя преглед на очите... А вие по работа ли?

- Не, не бих казал – отвърна младият.

- А за какво?

- Аз дойдох в града по най-странната причина, която някой някога е имал.

Чу се свирката и влакът потегли.

- Болен ли сте?...

- Опазил ме Господ, не. Аз имам син, господине, един малък паланик, заради когото дойдох в града.

- В болницата ли е?

- Не. Той е малко блед наистина, но е напълно здрав. Искам да Ви обясня, защо бях в града, защо съм тук при Вас във влака. Както вече казах, заради моето момче. То е много чувствително, като мимоза и реагира дори когато върху него падне сянка.

- Значи все пак момчето Ви е

ПОЗДРАВ

болно.

- Не – отвърна по-младият – но както вече Ви казах, момчето ми има много крехка душа и затова е в опасност.

- За крехките души няма място в днешния свят – каза очилатият.

- Но моля Ви, не говорете така за едно дете, още незряло. Не, моето момче е в опасност по следната причина: всеки следобед, когато се връща от училище – между другото, живеем близо до гарата, и то трябва да стои пред барьерата, докато мине пътническият влак. Стои там той, малкият човек и маха силно и дружелюбно, ... и отчаяно.

- Е, и?

- Тогава – прегрътна младият, – тогава се връща вкъщи разстроено, а понякога дори и плаче. Не е

в състояние да учи уроците си, не му се играе, не му се говори: това е така от месец и повече. Детето ми ще се съсипе...

- Какво го кара да се държи по този начин?

- Виждате ли – каза тъжно младият, – това е странното: момчето маха и никой не му отвръща. И така преживява всичко това, че ние с майка му много се страхуваме. То маха за поздрав, а никой не му отвръща. Разбира се, никой не може да принуди пътниците да махат, но...

- И вие искахте да премахнете мъката на малкия, като се качите в пътническия влак, за да махате през прозореца.

- Да – каза младият.

- С моите деца аз се държа строго – каза очилатият, – а и време за тях не ми остава от много работа.

Влакът се размина с друг, от което стениите на купето завибрираха.

- Вие пътувате за Повеляново,

нали? И нямате никакво колебание да изпълните своето намерение? Откровено казано, мисля си, не се ли срамувате да мамите момчето си? Защото това, което искате да направите е, съгласете се – чиста измама.

Младият каза смутено:

- Как си позволявате, моля Ви! Как може да Ви дойде такова нещо наум?

Той скочи на крака и излезе от купето без да се сбогува. А когато влакът спря и слезе, по пътя към дома му го настигна момчето, щастливо и радостно. То се хвърли върху него и забарабани с юмруци по гърба му, възкликвайки:

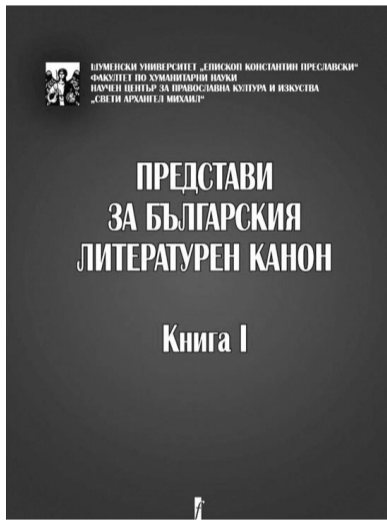
- Тате, един човек ми махна и отвърна на поздрава ми! Махаше дълго.

- С очила ли беше?

- Да с тъмни очила. Накрая извади кърпичката си и я държа толкова дълго през прозореца, докато я изгубих от погледа си...

ВИОЛЕТА ТОНЧЕВА

„ПРЕДСТАВИ ЗА БЪЛГАРСКИЯ ЛИТЕРАТУРЕН КАНОН. КНИГА I“ НА ШУ „ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ“ С ПРЕМИЕРА ВЪВ ВАРНА

В края на април т.г. в книжарница „Хеликон“ (Варна, бул. „Мария Луиза“ 20) се състоя премиерата на сборника с научни доклади „Представи за българския литературен канон. Книга I“ на Шу „Епископ Константин Преславски“ и Научен център за православна култура и изкуства „Свети Архангел Михаил“, изд. Фабер, 2009.

В руслото на представителната поредица от книги с литературна история и критика, с която може да се похвали българската литературоведска мисъл през последните години, сериозно се вписва сборникът „Представи за българския литературен канон. Книга I“, изд. Фабер, 2009. Изданието съдържа текстове от първата национална научна конференция (ноември 2008), посветена на представите за българския литературен канон Х-XX век, организирана от Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ и Научния център за православна култура и изкуства „Свети Архангел Михаил“. Научните доклади, включени във втората национална научна конференция по темата (ноември 2009), ще влязат във втората книга на сборника. Отговорен редактор на двете книги е доц. д-р Сава Сивриев, в редколегиата са още доц. д-р Веселин Панайотов и д-р Ваня Колева. Разсъжденията си за българския литературен канон предлагат общо 17 автори: освен споменатите, още Добрин Добрев, Мирослава

АВТОРЪТ НА НАШУМЕЛИЯ РОМАН „СОЛО“ РАНА ДАСГУПТА ДОЙДЕ И ВЪВ ВАРНА

Варна бе последната спирка от голямото национално турне, с което ИК „Жанет 45“ представя Рана Дасгупта, носител на престижните литературни награди Not the Booker Prize (2009) и Commonwealth Writers' Prize (2010) за романа „Соло“ (превод Алена Ликова, ИК „Жанет 45“, 2010), който разказва надеждите и провалите на последното столетие през съдбата на един българин. Премиерата се състоя на 4 май в Арт салона на Радио Варна в присъствието на автора Рана Дасгупта и издателя Манол Пейков. Откъси от романа чете актьорът Симеон Лютаков.

Рана Дасгупта е роден през 1971 г. в Кентърбъри, Великобритания, отраства в Кеймбридж, учи в Бейлиол колеидж, Оксфорд, специализира във Франция и САЩ, работи като маркетингов консултант в Лондон и Ню Йорк, преди да се премести в Делхи, където живее и днес. Рана Дасгупта прави своя дебют в литературата със сборника от къси разкази „Tokyo Cancelled“ („Токио: полет отменен“), номиниран за наградата „Джон Льюлин“. Второто му произведение, романът „Соло“ излиза през март 2009 г. и печели престижните литературни отличия Букър (2009) и Наградата за автор на Британската общност (2010).

Романът „Соло“ е мащабна сага за съдбовните превратности, които събътстват живота на обикновения човек. Пресъздавайки върховете

и спадовете във въобразената биография на героя, авторът търси проекциите на обществените промени върху всекидневието, но не за да открие политическото, а човешкото. Интересуват го механизмите на оцеляването – не толкова физическото, колкото духовното. Кое е всъщност онова, което съхранява личността във времевата на фашизъм, капитализъм, комунизъм, демокрация? Кое удържа човек цял – въпреки всичко и въпреки всички? Това е екзистенциалният и универсален въпрос на романа, който би могъл да се отнася до всеки от нас, до всеки българин и до всеки човек.

И все пак защо българин? Избора си Рана Дасгупта обяснява така: „Разбира се, за това има много причини. Започнах да слушам българска музика, покрай това прочетох и една книга за вашата история. Стана ми много интересно – отразяваше точно усещанията, които исках да изследвам в новата си книга. Това е бурна история, изпълне-

СОЛО РАНА ДАСГУПТА

на с идеализъм, но сякаш без никаква посока или връзка с живота и емоциите, които поражда самата история. България ме привличаше все повече и повече. За първи път я видях през 2003, когато работих над предишната си книга. Имаше нещо, което страшно ми хареса – духът, начинът на говорене, раздвоеността на личността. България ми изглеждаше по-точно отражение на света, отколкото местата, в които бях живял преди това. Животът ми бе преминал във „великите сили“, които говорят за историята като за нещо, което сами са направили. В „Соло“ исках да представя опита на аутайдера – или пък на някой, чиято история е направлявана от други. Някой, който е наясно, че винаги извлича смисъл от други хора и места, а не от себе си. Така живеят повечето хора по света. Когато го забелязах в България, знаех, че това е мястото, което трябва да послужи за сцена на моя роман.”

ПРИЧИНИ ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА НОВАТА БЪЛГАРСКА АЗБУКА – КИРИЛИЦАТА

От стр. 1

ски. По този повод житиеписецът му Димитър Хоматиан, грък по народност, пише: „...изнамери други образи на буквите – поясни в сравнение с онези, които изнамери премъдрият Кирил. Чрез тях той написал цялото боговдъхновено Писание, възхвалните жития на мъчениците и преподобните светци, както и светите песни...”

Със създаването на тази нова азбука започва изключително бързото развитие на книжнина-

та ни, известно в нашата история като „Златен век“. Тогава започва и преписването на донесените от Великоморавия богослужбни и канонични книги, писани с глаголически букви и пренасянето им на кирилски. И тъй започва така нареченото „преложение книгъ“, решено на събора през 893 г. във Велики Преслав – новата столица на България. В същото време благодарение на Кирило-Методиевите преводи на богослужбните книги на славянски език този език става официален не само в книжнината ни, но и в

държавата. До тогава, ако се позовем на руническите надписи с християнско съдържание, а те всички са били с такова съдържание, прабългарският език е бил първият ни официален език. По тази промяна в историята ни няма сведения за конфликти между двете народности в държавата. Явно и двата езика са им били вече познати и по тази причина всички е минало мирно и тихо, докато накрая славянският се утвърждава като общонароден език, а прабългарският постепенно излиза от употреба.

Борис Сакъзов е роден на 4 февруари 1872 г. в гр. Шумен. Завършил е славянска филология във Фрайбург, Германия, а след това и стопанско-икономически науки. Известно време е учител в София, заедно със съпругата си, след което се установяват във Варна.

Борис Сакъзов е публицист, есеист, журналист, поет, стопански деятел и общественик с разностранни интереси и енциклопедически познания, с дълбок аналитичен ум и тънко изцяло перо. Активно сътрудничи на почти всички авторитетни централни и варненски вестни-

ци и списания със статии по културно-исторически, стопанско-икономически статии и е публикувал много стихотворения, но няма издадена поетична книга.

Той е близък приятел с цента на българската интелгенция – проф. Ал. Балабанов, Антон Страшимиров, Борис Вазов, с художниците Константин Щъркелов и Ал. Божинов, поддържа приятелски отношения с основателите на археологическата наука в България Карел и Хермин Шкорпил, с тогавашния консул на Република Чехословакия във Варна Йозеф Кадлец, има познан-

КРАСИМИР МАШЕВ

ВЪЗПОМЕНАНИЕ ЗА БОРИС САКЪЗОВ

ства с много от влиятелните политици в Европа и Турция.

Неговият авторитет е бил толкова голям, че дори цар Борис III го е канил в двореца.

При едно посещение на Борис Сакъзов в Турция през 1932 г. като водач на делегация от журналисти и публицисти, той е приет от Министър-председателя Кемал Ататюрк, който го поздравява с "Добре дошъл" на български

език.

Домащата му библиотека е била изключително богата. Владее е говоримо и писмено руски, чешки, немски и френски език.

И не благодарение, а въпреки че е израснал в усоеето на голямата дебела сянка на широката популярност на своя брат Янко Сакъзов и съпругата му, известната писателка Ана Карима (техният брачен съюз се разпада, а една от двете им дъщери – Надя, умира след завършване на СДУ "Кл. Охридски" и не успява да завърши започнатото цялостно изследване на творчеството на

Яворов и посмъртно е издадена само първата част "Музикалност в творчеството на П. К. Яворов"), Борис Сакъзов успява да извиси своя духовен ръст, да се издигне и наложи като безспорен авторитет, почитан и уважаван публицист, журналист, стопански деятел и общественик. А изявите му като поет и днес биха породили завист или възхищение у редица стихотворци.

На читателите на КИЛ предлагам една негова забранена от цензурата статия, върху която личи клеймото "Контрола по печата – Варна" и "Не се разрешава!", с дата 6.VIII. 1938 г.

лед сключването на Балканския пакт в 1934 г. под звъна на атинските и пирейските камбани и след сключването на пакта за вечно приятелство в началото на 1937 г. между България и Югославия, ние бяхме изненадани оня ден на 1 август от неочакваното известие за подписването на Солунското споразумение – с очевидна тенденция и България да бъде привлечена в един нов, може би, по-разширен и преобразуван балкански пакт.

По тоя случай от съдбоносното историческо значение, ние дължим, като публицисти, да изложим пред обществото обективно и за назидание действителните (реалните) стремежи на нашите балкански съседи, както те се очертават от войните насам.

Почваме с Югославия. Както някога бе с Швейцария и Германия, така и днес Югославия се стреми да направи от отделните си народи една държавна нация, т. е. всяка отделна вяра и народност да намери в нея израз на една обща държавна воля. Това е лйтмотивът на нейната политика, т. е. въпросът за нейното вътрешно сцепление, за нейното държавно единство. Но пред тая политика се изпречва едно голямо препятствие – Македония, въпросът за нейното безконфликтно югославизиране.

Наред с туй, Югославия следва неуклонно да стъпи здраво и да овладее двата отдалечени морски ъгъла – на Адриатика при Сушак-Фиуме и на Егея, при Солун. Защото днес тая пространна държава, въпреки големия си адриатически бряг, се чувства някак си без морски изход, почти като предишна Сърбия. Защото най-важната ивица земя, където е съсредоточен нейният стопански и културен живот, е дъгата, образувана от поречието на Драва – Сава – Морава – Вардар, а тая именно дъга – най-плодородната и гъстонаселена югославянска земя – е твърде много отстранена от Адриатика и нейните пристанища: Зара, Рагуза, Медковиц и Сплит. Най-естественият нейн изход към морето е, прочее, на юг през Солун и Егея и на северозапад през Сушак-Фиуме на Адриатика.

Това са крайните прицелни пунктове на стремежите на Югославия, очертани от нейната стопанско-географическа конфигурация.

Най-важният, обаче, от тия стремежи е този към юг, към Егея, ала там нашата съседка среща отново инородния възел – центробежна Македония.

Какви са стремежите на втората ни съседка Гърция, която иде непосредствено след Югославия?

Преди войните тая страна бе най-слабата и бедна държава в полуострова. Гола и скалиста, нейната метрополитенска и островна територия не бе в състояние да изхрани населението си и една постоянна ежегодна емиграция разяждаше етническата целина на нацията. И тя си създаде открай време цветущи колонии – навред, където подвижният елински дух можеше да проникне. Но от най-голямо значение за Гърция бяха колонии по Егейско и Мраморно морета – в градовете Солун, Кавала, Смирна и даже Родосто и Цариград – бъдещи ядки на нейните политически възделения. Към тия пристанищни пунктове бяха обърнати нейните погледи години наред, а от тия пунктове – към техните хиндерланди: плодородните македонски и тракийски полета и топлиите малоазиатски тераси.

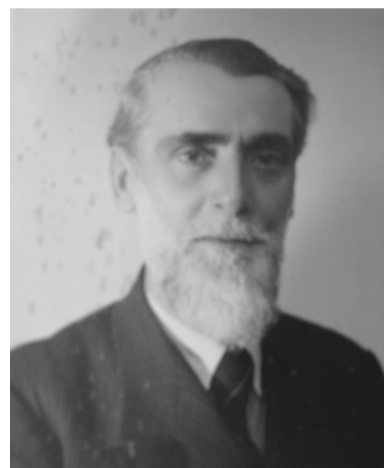
Така се зачна тъй нареченият ПАНЕЛИНСКИ СТРЕМЕЖ, който трябваше да превърне Егейско море в елинско, а крайбрежията му в бази за проникване във вътрешността на Балканския и Анадолийския полуострови. Една политика, която, колкото се стреми да бъде осъществена, толкова повече става разширена, толкова по-трудна и неизпълнима. Същата тая, която поведе някога Александра Велики към пустните на средна Азия, а Венизелоса – към разсипията при река Сакария.

Върви ли и днес по стъпките на тая политика нашата съседка?

С Турция тя твърде съобразително се примири.

Чрез сключения пакт с нея, тя успя да получи улеснения за едно повръщане и настаняване на многобройните си бежанци по предишните им малоазийски огнища. Ала към нас, към българите, Гърция упорито стои на панелинските си позиции по цялото трако-македонско Беломорие – от Деде-агач до Солун. И нейният стремеж е на всяка цена да затвърди тия по съляп случай придобити владения, без които тя, обременена с бежанци, би изпаднала много по-зле, отколкото преди войните.

Гъждествено политика към

нас проявява и третата ни съседка Турция. Първоначално, след войните, тя изглеждаше напълно загрижена с устройството и закрепването си в Мала Азия и под ръководството на мъжествен и проникновен Гази Кемала даваше вид да се издига като мощен оплот на предноазиатските население. В последно време, обаче, цялата енергия на нейната дипломатия се насочи към затвърдяването на владенията ѝ в балканския триъгълник – между Деде-агач, Одрин и Цариград. Нещо повече. В съгласие с Гърция, тя заприщи естественото ни и договорно право за излаз на Егея. Ето една политика, която пренебрегва най-безобидното и удобно съседство за споразумение, НАЙ-БЛАГОДАТНОТО НАЧАЛО за едно умиротворяване на Балканите.

Какви са стремежите на четвъртата ни съседка Румъния? Тя, както и Югославия, представлява една територия, която в периферията си е чужда, т. е. населена с инородни елементи. Така е на запад с Банатския край, на север с Трансилванския и Буковина, на изток с Бесарабския и на юг с Добруджа. Това положение, именно, създава на румънската политика грижи, насочвайки постоянно нейното внимание към безпокойната периферия.

А към никоя друга гранична област тая политика не е тъй зорко и остро насочена, както към юг – към Добруджа. И до сега в основата на тая политика лежат непроменно думите на Авереску, казани на един бивш министър: "ЗА МЕНЕ ДОБРУДЖА Е ОТ ПО-ГОЛЯМО ЗНАЧЕНИЕ ОТ ТРАНСИЛВАНИЯ!" и от ред години насам се турят всички средства в действие за пълното етническо и политическо овладяване на тая област.

С това не се изчерпва стремежа на Румъния към нас. Нейната цел е по-далечна. Стратегическия хребет на Източния Балкан – ето спотаената мечта на нашата северна съседка – миражът, който омайва раширеното зрение на нейните ръководители.

Тия са в главни черти действителните стремежи и становища на нашите балкански съседи. Това е твърде ясно и за тях, и за нас. Но дано в пазвите на тия стремежи, наред с ябълките на раздора, израсне маслиното клонче на едно истинско балканско сближение, на едно мирно постижение на жадувания от всички етнико-териториален баланс, тъй настоятелно изискван и налаган от естественото развитие на Балканите!"

На погребението на Борис Сакъзов надгробно слово произнесе друг бележит варненец, оставил трайна следа в обществено-политическия и културния живот на града – Добрин Василев. В най-голяма степен то отразява величието, силата на духа и непреходността на делото на Борис Сакъзов. Ето го и словото.

Опечалени близки!

Опечалени граждани и граждани!

За човека Борис Иванов Сакъзов, чиито тленни останки стоят пред нас, над зиналия гроб, в последните си минути и след няколко мига ще изчезнат в студената земя, се казаха много топли думи, очертавайки го като отличен съпруг, баща, брат, гражданин и общественик, като дългогодишен стопански деец, като дългогодишен учител в Средното търговско училище във Варна и после началник на индустриалния отдел при Варненската търговско-индустриална камара, а така също и като секретар на на дружеството на индустриалците в града ни. Но Борис Сакъзов в своя дълъг живот работи и в една друга област, в която остави ценни дела.

Той бе публицист в най-добрия смисъл на думата и литератор от най-чисто естество. Защото бе един от най-добрите български стилисти, не по-малко блестящ от Захари Стоянов, чиито ученик е, от Симеон Радев и др. Неговите статии и студии бяха изготвяни извънредно грижливо и написани с красив и стилизиран почерк, оставащи доказ на

изящество и естетизъм, образец на вътрешна душевна хармония и външна изразна яснота.

Колко и зает със своите ежедневни работи и отвлечен в областта на практическите знания, Борис Сакъзов направи усилия да върви в крак с нашата художествена литература, и аз, негов сътрудник, мога тук да засвидетелствам за погледа, който той хвърли към младите писатели и за връзката, която той поддържаше със съвременното литературно движение.

Така нашият скъп покойник принадлежи и на българската литература, особено със статиите си за Пенчо Славейков, в сборника за този наш голям писател, който той издаде в сътрудничество с покойния Васил Ставрев във Варна през 1920 г., с книгата си върху Иван Вазов, също издадена пак във Варна през 1920 г., с редица статии върху литературни въпроси във в. "Мир" през годините 1930 – 1940.

Член на един от най-видните и именитите български родове след Освобождението – Сакъзовци – и труженник от будната и напредничавата българска интелгенция, Борис Сакъзов е неразделен и изцяло отдаден със своето дело, по родови традиции, по възпитание и по дух на културната история на България от ново време, от наши дни. Той бе пълновластен изразител на културните и неподправени тежнини на нашата общественост в продължение на толкова години и със своята благородна осанка на духовно издигнат и нравствено силен човек внушаваше обич и почит, и представяваше сам със себе си своята родина навсякъде.

Когато през 1932 г., водейки една група журналисти и публицисти в Турция, той биде приет в Анкара от покойния председател на турската република Кемал Ататюрк, последният виде пред себе си достойния и горд представител на духовна България и сърдечно му стисна ръката, поздравявайки го с "Добре дошъл" на български език.

Един от основателите на Варненското журналистическо дружество през 1923 г., рядък деятел на художествата и на истинското изкуство, Борис Сакъзов ще живее у нас чрез своето дело и гробът ще може да ни отнеме само тялото му, но не и неговото име и мисъл, с които той се свързва с нас и с най-хубавото, които има по нашата родна земя.

Вечна му память!

Гробищата на Варна, 13 март 1942 г.

Вече за осми пореден път от 2001 година насам под патронажа на сдружение „Книги за Варна“ излиза обемна антологичен труд – част от серия, която макар и фактографираща текущото десетилетие, съвсем не е закотвена в настоящето. Амбицията ѝ е да съхрани и продължи напред във времето, да презентира пред екрана на бъдещето случващото се тук и сега. От свързано с актуалността, изнесеното по страниците на осемте излезли досега тома, следва да се превърне в обслужващо бъдещата регионална история на Варна – онази, която ще пишат или ще искат да проумеят още неродените варненци.

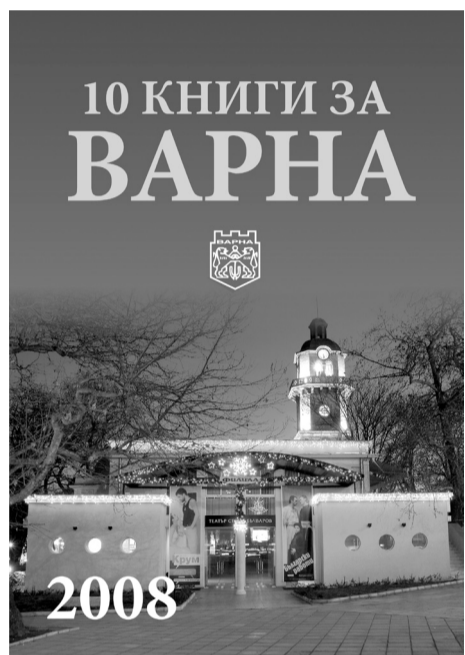
Замислено като част от дългосрочна поредица, целяща да подкрепи и улесни усилията на потомците да реконструират и обяснят картината на нашия днешен живот, а и на миналото на многовековния ни град, „Варна 2008“ е изключително ценно информационно-енциклопедично издание. Текстовете са на хора професионално и емоционално тясно свързани с представяните от тях теми: водещи варненски историци, социолози, икономисти, културолози, представители на бизнеса и на спорта. Обединяването на техните в съдържателно и стилистично отношение достатъчно разнородни материали в добре балансирано и звучащо единно книжно тяло само по себе си е нелека задача. Бих я определила като интелектуално предизвикателство, с което редколегиата и съставителът и отговорен редактор г-н Петър Тодоров, без съмнение, са се справили отлично и заслужават специалното признание на варненци. Не по-малко отговорен и резултатен труд очевидно е бил положен и по издирването на самите автори, а и в работата с тях.

В раздела „История на Варна“, позициониран в първата част на сборника, се представят четирима изследователи. „Варна от края на 14 до началото на 19 век“ е озаглавил студията си доц. Иван Русев. В прегледен исторически разказ той е организирал богат изворов материал: дефтери, данъчни и поименни регистри на местното население, както и други документи на османската администрация във Варна. Ползвал е и някои почти неизвестни на тукашните краеведи сведения на посетили района чужди пътешественици, търговци и мореплаватели. Базирал е естествено, изследването си и върху проучванията на предишни поколения варненски историци и археолози. Така в крайна сметка е моделирал релефен портрет на столетията, през които Варна е под османска власт. Реконструирана е подредбата на вътрешното градско пространство, демографските, верски и етнически характеристики на населението в динамиката на техните промени. Акцентирани са специално ролята на пристанището като емблематичен за града залог за просперитета му.

Иван Алексиев е добре познато име на интересувашите се от историята на научно-техническата мисъл във Варна. Той е посветил десетилетия на

проучването на дела, факти и събития, освидетелстващи постиженията на варненци в тази област. Във „Варна 2008“ се представя с обстойно проучване върху навлизането на радиото в гражданското и военно корабостроителство. Интересува го, разбира се, и предисторията на събитието. А тя е жалонирана от ентузиастските усилия на първите местни радиолюбители; белязана е от възторга от първите успешни предавания в ефир, а и с пазарния бум на радиоприемници „Телефункен“, „Филипс“ и „Менде“, внасяни в града между световните войни от предприемчиви търговци. Изследването разкрива пионерската роля на Варна в овладяването на новата медия.

Мемоарът винаги предлага памет – добра, горчива или цинична памет. Светла или

„Варна 2008“, съставител и отговорен редактор Петър Тодоров. Изд. МС, Варна 2010

озлобена, обективна или тенденциозно субективизирана, но винаги трайна, дълговременна, неизбледяваща памет. Към този именно потенциал на поменното четиво – да запечатва, съхранява и препредава обществена памет, създавайки мощна информационна банка за бъдещето, се е насочила потомката на белоомигранти София Богослова в своя исторически очерк за „Руската следа във Варна“. Текстът визира живота на родени в северната страна мъже и жени, които поради драматичните политически превратности в отечеството им или може би по волята на съдбата свързват живота си с нашия град. Участието им в сътворяването на най-новата културна, образователна и стопанска история на Варна е осветено в поредица емоционално развълнувани етюди. Много редове са посветени на „енигмата“ на руската душа и на апостолската роля на бялата емиграция в облагородяването на по-суровата и първична, според виждането на Богослова, душевност на местните хора.

Стегнатият, излъчващ почит към делото на предшествениците, портрет на първите стъпки и развитието на съдебната власт във Варна – дело на правистката Виолета Бояджиева допълва авторитетната поредица от историографски текстове в книгата.

В заключителната част, в рубриката „Фрагменти от стопанската история на Варна“, съставителите отново предоставят място за исторически публикации. Доц. Марин Нешков – председател на Варненската туристическа камара и съавторът му Димитър Дичев, без излишно разточителство в детайлите, но достатъчно отговорно, обговарят хронологията на жизнено важна за града ни тема – туризма.

Богато илюстрираните с документален снимков материал статии на Мариана Тодорова и д-р Атанас Панайотов в рубриката „Варна и морето“ насочват погледа ни към морското дело в града. Госпожа Тодорова представя професионално коректно историята на институцията, която оглавява – Военноморския музей. Д-р Панайотов, давал неведнъж

и с представяне на регионалното издателско дело; с обзорен книгопис, обхващащ фактите в едно поле с много жанрови измерения – научна, специална, художествена и документална литература. Струва си, да се открият и изявите на тукашните издателските къщи за насърчаване на варненски писатели и краеведи.

В раздела „Социология на Варна“ на първо място е изведено многоаспектното изследване на доц. Апостол Апостолов върху икономическия, социален и здравен статус на варненци. През 2008 г., в навечерието на световната криза, твърди той, Варна демонстрира видими признаци на проспериращ град – небивало жилищно и инфраструктурно строителство, дефицити на работна сила вместо безработица в ключови сектори на градското

значимите градски факти според информацията, предоставена им от избирателното вестникарско огледало. В този смисъл концептуалното обобщение на г-н Тодоров: „Общественото мнение не може да се представи или изкаже от никого по пълномощие“ – издава честна авторска позиция, заслужаващ уважение реализъм в самопреценяването на постигнатото като едно трудно, но заслужаващо усилията си перманентно пътуване към истината и обективността. В това пътуване, едно от интересните съставителски попадения несъмнено е било именно хроникрирането на топсъбитията в града през 2008 по месеци, според представянето им във варненските медии. Може би обаче в книгата следваше да прочетем не само официалните версии, не само емоционално неутралните или лакировъчни медийни и управленски интерпретации за публични лица и институции. Липсват информации и анализи на онези нива на видимост, които стоят отвъд журналистическия монопол върху истината, които надскочат ПР-говоренето на медиите, общинския апарат или на бизнеса, че нерядко и на социологическите агенции. А това би било възможно, ако се отразят и полемичните гласове на „ъндърграунда“, гласовете на несъгласните и инакомислещите, на представителите на гражданските движения и инициативи. С една дума в изданието липсва „другият разказ“ за това, което се случва в града, мнението на другата страна. Събирането на разноречиви, спорещи помежду си гласове, открояващи различията в преживяването на едни и същи градски събития би раздвижило емоционалните планове на изданието и определено би повишило стойността му като обективен измерител на социопсихологическите рефлексии на варненци.

Списък на членовете на варненската бизнесакадемия и на спонсорите затваря композицията на изданието. Драматургията му, освен амбицията за многостранен прочит на отминалата 2008 г., излъчва надежда и отговорни послания към бъдещето. Дано, независимо от кризата с подкрепата на варненската обществено-инициаторите да могат през идните две години да доведат до успешен завършек изключително важния си проект, който създава, носи и предава памет.

Като изкушен от темата читател бих се радвала, ако изданието продължи развитието си, предлагайки и един по-близък, субективизиран фокус към Варна и случванията в нейното пространство. Добре би било в оптика на съставителите да нахлуят приближените перспективи, лични и итериорни градски сцени, мрежата на вътрешните дворове... Градът може да бъде разчетен и отвъд официалния институционален гълъ на зрение, през битието и отношението на обикновените му обитатели. Нали и те го сътворяват с практиките и социалните си апострофи. Вярвам, че това би направило по-силен и жизнен предлагания в книгата образ на нашата Варна.

Доц. ЛЮДМИЛА СТОЯНОВА

„ВАРНА 2008“ ПРЕД ЕКРАНА НА БЪДЕЩЕТО

доказателства за ангажирано краеведско писане, сега е фокусира вниманието си върху създаването на българската военноморска вертолетна авиация, като очевидно, сам, без опора в чужди изследвания, понеже такива просто няма, е извършил респектираща издирвателска и проучвателна работа.

В раздела „Варна - култура, традиции“ с пространен материал за града ни като стожер на оперната култура в Североизточна България участва д-р Л. Кутин. Времето рамка на изследването му издава по-машабни историографски намерения. Авторът тръгва от паметната 1899 г., когато под ръководството на Добри Христов във Варна се формира музикалното дружество „Гусла“. Финалът на публикацията пък откроява триумфалните задгранични гастроли на най-новото поколение варненски изпълнители и превръщането на варненската опера в експортно ориентирана институция. Репертоарната политика, паметните спектакли, движенията на щатния състав и състоянието на бюджета – величини все пряко зависими от социално-икономическия контекст, са представени и с езика на статистиката – в прегледни диаграми и таблици и с подробен хронографски индекс. Това чувствително повишава информативната стойност на материала.

Два очеркови портрета – за художничката Маргарита Денева от Пламена Рачева и за Владимир Левков от Георги Венин – допълват разказа за творческия принос на хората на изкуството в духовния живот на града. Овен светлата личност на незабравимия Владо и неговата поезия, великолепият импресивно-есеистичен текст на Георги Венин очевидно помни и чувствата, особения емоционален и морален фон на раздялата ни с барда.

Отредените за културна летопис страници на „Варна 2008“, може би било добре да се подси-

стопанство, растящо потребление. Тезата си авторът доказва с рационалния, нетърпящ своеволни интерпретации и идеологическо насилие, език на числата и икономическата статистика. Така че няма как да не се съгласим с обобщението му, че градът през 2008 г. е бил във фаза на динамични позитивни промени. Само две години по-късно, за съжаление, нещата вече изглеждат далеч не толкова оптимистично.

Другият, освен доц. Апостолов, член на редакционната колегия, представящ се в изданието и като автор, е г-н Илко Тодоров. Статията му „Събитието като социален факт в оценките на общественото мнение“ бих определила като заслужаващо адмирации желание на организаторите да ни въведат в творческата си лаборатория, като ни запознаят с избраната от тях методология и с критериите, по които е вървяло селектирането на „градски събития 2008“. Това е твърде важно, доколкото в книгата все пак се изнасят лабораторно изолирани факти и тенденции от иначе далеч по-многоликия поток на случилото се в града. Ориентири те, оказва се, са били най-малко два: статистико-социологически сондажи, от една страна, и от друга – журналистическият интерес, медийната рефлексия при определянето на *важно/неважно, значимо/незначително, новина/не-новина* по повод произтеклото в един или друг ден от паспортизираната година. Към горната поредица от опозиции обаче би могло да се добави и друга, в която корелативните двойки навярно биха звучали така: *видяно/невидяно, отбелязано или пък тенденциозно пропуснато* от винаги филтриращия хода на събитията журналистически обектив. Въвеждането на новите корелации естествено би отворило въпроса за изчерпателността и достоверността на изнесеното в регионалните медии, а оттук пък и в опиката на анкетираните варненци, определени да участват в рейтинговата класация на

ОПЕРНО-ФИЛХАРМОНИЧНО ДРУЖЕСТВО ВАРНА ОТКРИ XV САЛОН НА ИЗКУСТВАТА 2010 В СТОЛИЦАТА

Оперно-филхармонично дружество Варна има честта да открие XV Салон на изкуствата 2010 в Националния дворец на културата, София. Престижният културен форум отпрати поканата към директорката на ОФД-Варна, Даниела Димова, преди няколко месеца. Оперно-филхармонично дружество Варна не за пръв път гостува в Салона на изкуствата, но за пръв път му се поверява мисията да зададе високи творчески критерии на фестивала. Жеста варненските артисти приемат като отговорност и същевременно като признание за своето изкуство, още повече че изборът на оперните заглавия в първата вечер не е случаен. С варненския спектакъл на "Селска чест" от Пиетро Маскани и "Палячи" от Руджиеро Леонкавало Салонът на изкуствата ще отбележи знаменателната 100-годишнина от първото оперно представление в България. През май 1910 година именно постановката на „Палячи“ предизвиква възторга на столичната общественост и поставя началото на българското оперно изкуство. В този контекст естествен е стремежът на екипа да защити естетическите си виждания като внесе в Салона на изкуствата духа на Варна – кандидат за културна столица на Европа през 2019 година. Знаците на това послание могат да бъдат разчетени както във финансовата подкрепа от Община Варна за фестивалната изява, така и в специалното присъствие на кмета на Варна, Кирил Йорданов, който гледа спектакъла, заедно с представители на варненската културна общественост.

СЕЛСКА ЧЕСТ

Опера от Пиетро Маскани

ПАЛЯЧИ

Музика и либрето
Руджиеро Леонкавало
Диригент Борислав Иванов
Режисьор Нина Найденова
Художник на декора
Иван Токаджиев
Художник на костюми и кукли
Николина Костова-Богданова
Хореография Боряна Сечанова
Диригент на хора
Малина Хубчева

Художествен ръководител на балета Екатерина Чешмеджиева

Режисурата на Нина Найденова впечатлява с оригиналния си, адекватен на съвременните търсения, подход, с който в артистичен диалог визват декорите на Иван Токаджиев, костюмите и куклите на Николина Костова-Богданова. Нейните сензационни 6-метрови Коломбина и Палячо извеждат посланието за трагедията и комедията в живота на малкия човек във въздействаща хипербола. В солистичния състав на "Селска чест" се открояват известният български тенор и солист на Цюрихската опера Бойко Цветанов (Туриду), младият солист на Варненската опера Пламен Димитров (Алфио), солистът от Старозагорската опера Георги Динев (Арлекин), Татяна Николова (Лучия), Вяра Железова (Лола). Специално за този спектакъл от Москва пристигна прочутата солистка на Большой театър Ирина Долженко, която изпълни ролята на Сантуца.

Не по-малко интересни творци са ангажирани и за операта "Палячи". В главната роля на Палячо (Канио) се превъплъти известният тенор Емил Иванов, който от началото на тази година е солист на Варненската опера. Негови партньори Марияна Панова (Неда), прекрасният български баритон Нико Исаков (Тони), младият солист на ОФД – Варна Свилен Николов (Силвио) и Георги Динев (Арлекин).

На 3 май за варненските зрители бе представена и класическата оперета „Царицата на чардаша“ от Имре Калман, диригент Иван Кръстев.

РОЖДЕСТВЕНСКИ САЛОН НА ИЗКУСТВАТА, 05 – 30 МАЙ 2010

С покровителството на кмета на Варна г-н Кирил Йорданов и с благословията на Негово Високопреосвященство Варненския и Великопреславски Митрополит д-р Кирил

05. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

Премиера на книгата „Боляринът Киреев и Освобождението на България“ на Негово Високопреосвященство Варненския и Великопреславски митрополит д-р Кирил

05. 05 / 18.00 – Градска художествена галерия

Изложба живопис на Георгиус Анастасидис - Гърция

07. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

Премиера на книгата „Сбогом, Нифертити“ от Теменуга Маринова
09. 05 / 18.00 – Художествен музей „Георги Велчев“

„Георги Йорданов и приятели“ – юбилейна изложба живопис
10. 05 / 18.00 – Концертно студио на Радио Варна

Творческа вечер на Хора на девойките с диригент Захарина Милкова

10. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

Сдружение Литературно Общество – Варна

Рецитал на ДТС „Златното ключе“ по творби на автори от сдружението

11. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

Вечер на морската поезия с участието на Станислав Пенев и млади варненски автори от ОДК – Варна

11. 05 / 17.00 – Градска художествена галерия

Изложба на ученици от училище „Климент Охридски“

11. 05 / 18.00 – Градска художествена галерия

Изложба на ученици и абитуриенти от НУИ „Добри Христов“

12. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

„Беше ли, любов“ – творческа вечер на Божана Апостолова

13. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

Вечер в памет на Атанас Липчев със специалното участие на Борис Луканов

14. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

Вечер в памет на Петър Алипиев със специалното участие на Михаил Неделчев и Борис Луканов

15. 05 / 18.00 – Градска художествена галерия

Концерт класическа и съвременна музика в изпълнение на кuartет „Концертмайсторите“

17. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

Литературна вечер, посветена на Андрей Германов със специалното участие на Мария Гинкова

18. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

„Възвала на българското слово“ със специалното участие на Владимир Янев

19. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

Вечер на литературния преводач и на литературния преводач и на литературния преводач

20. 05 / 19.00 – Градска художествена галерия

Смесен хор „Проект музика“ с диригент Валентин Кубратов

Премиерно изпълнение на Светлата литургия по музика на П. И. Чайковски

170 години от рождението на композитора

21. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

Вечер на университетско издателство „Климент Охридски“

25. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

Премиера на книгата „Маймунски работи“ от Иван Кьосев

26. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

Творческа вечер на Валери Станков

27. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

20 години издателство „Славена“

Премиера на енциклопедията „Еротикон“ от Радослав Радев

28. 05 / 18.00 – Арт салон на Радио Варна

Творческа вечер на Симеон Илиев

30. 05 / 11.00 – Градска художествена галерия

Камерен ансамбъл „Симфонията“ с диригент проф. Милко Коларов

Дмитрий Шостакович – „Камерна симфония в памет на жертвите на войната и фашизма“

Волфганг Амадеус Моцарт – „Концерт за пиано и оркестър, мимолет мажор, KV 482“

Първо изпълнение във Варна, солист Михаил Стоянов, лектор проф. Пенчо Стоянов

МЛАДИ ДАРОВАНИЯ НА ВАРНЕНСКА СЦЕНА

С "Доктор Охболи" варненската балетна трупa представи на 26 април поредната си премиера, насочена този път предимно към младите зрители, но и към всички почитатели на балетното изкуство. Хореография и постановка – Константин Илиев. За пръв път "Доктор Охболи" по музика на И. Морозов е поставена на варненска сцена през далечната 1967 г. от балетмайсторите Галина и Стефан Йорданови. С добрия чичо Доктор и с животинките от известната приказка на Корней Чуковски децата се забавляват и днес, учейки се на милосърдие и доброта.

В спектакъла на операта "Севилският бръснар" се представиха млади дарования. В ролята на Розина за пръв път варненци видяха и чуха най-младата солистка на операта – сопраното Емилия

Иванова, в ролята на Доктор Бартоло, също за пръв път, гостува Костадин Мечков.

Младият бас Мечков бе сред студентите на проф. Павел Герджиков, успешно представили се през декември 2009 г. в своя дипломна спектакъл на варненска сцена. Този път Костадин Мечков пристига във Варна като професионален солист, за да изпълни ролята на смешния старец Бартоло. В останалите роли – Арсений Арсов (граф Алмавива), Свилен Николов (Фигаро), Евгений Станимиров (Дон Базилио), Стоян Финджиков (Фиорело), Бойка Василева (Берта) и др. На диригентския пулт застава главният диригент на ОФД-Варна – маестро Станислав Ушев. Спектакълът се игра на италиански език с надписи на български.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Иван Овчаров – главен редактор

Ванилин Гавраилов, Веселина Цанкова, Ангел Дюлгеров,
Станка Бонева, Симеон Илиев

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.
Хонорари се изплащат последните четвъртък и петък
на месеца от 14 до 16 часа.

Издавателство МС ООД, Печат: Позвънете АД

месечно издание

Култура, Изкуство, Литература

ISSN 1310-120X

адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. "Крале Марко" 11,
тел.: 052/733 265; 0885 210 890; 052/639 374

e-mail: kil2009@abv.bg

www.kilitera.ning.com

Издава се с финансовата подкрепа на Община Варна